

Рецензії, інформація

УДК 94(477)

УРОДЖЕНЦІ ПРИКАРПАТТЯ – ДІЙСНІ ТА ЗВИЧАЙНІ ЧЛЕНИ НТШ (1873-1989)

П. І. Арсенич

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57.*

На основі вивчення літератури та архівних джерел подано в алфавітному порядку короткі біографічні відомості про дійсних та звичайних членів НТШ, які народилися чи працювали до 1939р. на території краю в межах сучасної Івано-Франківської області. До переліку також включено біографічні довідки про уродженців краю, які стали членами НТШ поза межами України до 1989 року.

Ключові слова: *Наукове товариство ім. Шевченка, комісії НТШ, біографічні відомості, наукові праці*

АНДРУХОВИЧ Амврозій (05.10.1879, смт. Лисець Богородчанського повіту – 1942) – педагог (україніст), історик, дійсний член НТШ та член бібліографічної комісії, професор Богословської Академії у Львові.

Син священика. Закінчив польську гімназію у Станиславові (1889), навчався на юридичному факультеті (1889-1902 рр.) у Львові і Кракові, філологічному відділі Львівського університету (1904-1908) та склав 27.10.1905 р. іспит на звання вчителя середніх шкіл з української мови і класичної філології. Викладав у гімназіях у Коломиї (1903), Львові (1904-1911), Тереховлі, Перемишлі, а в 1914-1916 рр. – в учительській чоловічій семінарії у Станиславові, а з 1917-го – в утравквістичній учительській жіночій семінарії у Львові.

Автор праць “Bagbarent Stydynt rythenym”(ЗНТШ т. СXXXI, СXXXII, СXXXVI-VII), “Із минулого академічної гімназії у Львові” (Укр. школа.-Львів, 1925.-Т.ІІІ), “Греко-католицька Духовна семінарія у Львові”, статей “Іван Лаврівський” (ЗНТШ, т.СXXXII, 1919), “Іван Горбачевський” (Збірник Льв. ставропігії, т.1, Львів, 1920) та про галицьке шкільництво кін. 18 й поч. 19 в.

Лит.: *Хроніка Наукового товариства імені Шевченка у Львові (далі скор. Хроніка НТШ) за 1923-1925.– Ч.67-68.– 1926. – С.43, 92-93.*

АНТОНОВИЧ Мирослав (01.03.1917, м. Долина) – оперний співак, диригент і музикознавець, дійсний член НТШ у США. Живе у Нідерландах.

Виступав у країнах Європи та Америки в тому числі з піснями на слова Т.Г.Шевченка

Літ.: Енциклопедія сучасної України. – Київ, 2001. – С.583.

БАНДЕРА Андрій (11.12.1882, м. Стрий – 10.07.1941, м.Київ) – священник УГКЦ, громадсько-політичний і просвітній діяч, батько провідника ОУН Степана Бандери, член НТШ до 1914. Закінчив Богословський факультет Львівського університету. Парох с.Угринів Старий і Бережниця Шляхетська Калуського повіту (з 1913). Член “Просвіти”, товариства “Сільський господар”. Брав участь у встановленні української влади у Калуші та повіті (листопад 1918). Член Української Національної Ради ЗУНР (1919), капелан УГА. Переслідувався польською владою. Переведений з Угринова до Волі Задеревецької, а з 1934 р. – до Тростянця Долинського повіту. 23.05.1941 р. заарештований НКВД і засуджений до смертної кари. Реабілітований 8 лютого 1992 р.

Літ.: Арсенич П. Родини Бандер.– Івано-Франківськ, 1998.– С.5-18.

Хроніка НТШ.– Львів, 1912.– Ч.49.– С.28.

БОРКОВСЬКИЙ Іван (08.09.1897, с. Чортівець Городенківського району – 17.03.1976, Прага) – відомий археолог, доктор археологічних наук (1960), професор Українського вільного університету (УВУ) в Празі 1933-1945, його ректор 1939-1943-х років, член НТШ (1938).

Закінчив Карл. університет у Празі і з 1925р. брав участь у дослідженнях Празького граду.

З нагоди 100-річчя від дня народження видатного науковця на державному рівні відбулися святкування та в рідному селі відкрито йому пам’ятник.

Літ.: Петегрич В. Борковський Іван // Енциклопедія Сучасної України. Т.3. – Київ, 2004.– С.320.

Левку Я. Археолог Іван Борковський повернувся у славі в Україну.– Снятин, 2007.– 232с.

БРИГІДЕР Володимир (1899, с. Демиче Львів. обл. – 1952, м. Торонто, Канада) – лікар, біолог, громадський діяч. Освіту здобув у Львові, де закінчив гімназію та університет. Отримав ступінь доктора медицини і викладав в українській гімназії, у реальній школі та жіночій учительській семінарії сестер Василянок в Станиславові. З 1939 р. він професор Львівського університету, де викладав зоологію. З 1948 р. жив у Канаді.

Педагогічну діяльність поєднував з науковою, написав трактат “Елементи науки про бактерії” (Станиславів, 1937), статтю “Липова алея у Станиславові” (“Альманах Станиславівської землі”, том 1, 1975, с.200-209). Був членом фізіографічної комісії НТШ. З 1932 р. є дійсним членом НТШ. У 1933 р. виступив на четвертому з’їзді українських природників та лікарів, де він імені станиславівської делегації подав ряд

цінних пропозицій, які дістали підтвердження в резолюції з'їзду. Був автором 11 друкованих та 9 рукописних праць.

Лит.: *Енциклопедія українознавства. – Т.1.–Львів, 1993.– С.175.*

БУРАЧИНСЬКА-РУДИК Лідія (28.12.1902, с. Гринява тепер Верховинського району – 29.01.1999, м. Філадельфія, США) – українська журналістка, редактор, громадська діячка, член управи НТШ.

Дочка інженера-лісотехніка Ераста Бур ачинського. Навчалася в гімназіях у Вижниці, Чернівцях (до 1921р.). Вищу торговельно-економічну освіту здобула в Бухаресті та Празі (1923-1929). З 1929 р. працювала у Львові у редакції “Нова хата”. З 1949р. у Філадельфії редагувала “Наше життя” (1950-1972) Орган Союзу Українок у Америці. Авторка статей про народне мистецтво, жіночий рух, про визначних жінок Н.Кобринську, О.Кобилянську, К.Малицьку. Засобами світової федерації Українських жіночих організацій (СФУЖ), яку очолювала у 1977-1982рр., видала “Український народний одяг” (Торонто-Філадельфія, 1992)

Лит.: *Арсенич П. Священний рід Бурачинських. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2004. – С.113-116.*

БУРАЧИНСЬКИЙ Ераст (1875, с.Криворівня, тепер Верховинського р-ну – 14.10.1942, м. Львів) – лісовий інженер. Працював у Берегометі, тепер Сторожинецького району Чернівецької області, потім у Румунії, звідки переїхав до Калуша, а потім до Львова. У Берегометі в Бурачинських бували І.Франко, О.Кобилянська та інші відомі люди.

Звичайний член НТШ з 10.09.901 р. Згодом замість вибулого С.Томашівського був обраний членом віділу НТШ. Був деякий час референтом книгарні та ЛНВ (1903).

Лит.: *Хроніка НТШ. – Ч. 67-68.– Львів, 1926.– С.60.*

БУРАЧИНСЬКИЙ Тит-Євген (05.01.1880, с. Криворівня – 25.04.1968, м. Тчев, Польща) – вчений-лікар, громадський діяч. Член лікарської комісії НТШ (з 1899). Дійсний член математично-природничо-лікарської секції НТШ у Львові (з 8.05.1931 р.).

Син священика Йосипа. Навчався у Станиславівській гімназії та Львівському університеті на медичному факультеті. З університету був виключений за виступ на мітингу з вимогою відкриття українського університету (1901). Після закінчення Віденського університету (1904) спеціалізувався із загальної хірургії і ЛОР.

Під час Першої світової війни працював фронтовим хірургом в Австро-Угорській армії. За часів ЗУНР – сотник, лікар УГА та шеф українського військового шпиталю в Тернополі. З 1919 р. працює у Чернівцях, а з 1925-го – у Львові керівником хірургічного відділу “Народної лічниці”, а згодом – одним із творців і першим директором українського шпиталю “Народна лічниця” ім. митрополита Андрея Шептицького. Одночасно був головою Українського лікарського товариства та брав участь у роботі Українського гігієнічного товариства у Львові. В 1942-1944 рр. очолював Лікарську секцію НТШ . У 1944 р. виїздить із сім'єю до м. Хойніце (Польща) до хворого брата, а з 1946 р. – до м. Тчев.

ва (Польща), де працював повітовим лікарем та займався приватною медициною.

Д-р Т.Бурачинський написав серію наукових праць, брав активну участь у роботі Українського гігієнічного товариства у Львові. Дійсний член НТШ. Володів 11 мовами. Випускав церковну газету. Заснував першу українську поліклініку у Чернівцях. Нагороджений багатьма державними нагородами.

Лім.: Енциклопедія українознавства. – Т.1. – Львів, 1993. – С.194.

Арсенич П. Криворівня. – Івано-Франківськ, 2000. – С.65-66.

Арсенич П. Священний рід Бурачинських. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2004. – С.119-123.

ВЕРГУН Василь (07.04.1909, с. Потік Рогатинського району – 25.12.1981, м. Нью-Йорк) – український педагог, редактор, громадський діяч, член НТШ та інших українських організацій і установ в діаспорі. Навчався у Рогатинській гімназії та Львові.

Працював у кооперативно-банківській системі в Тернополі й Городенці, у редакції спортивно-молодіжного товариства Каменярі (Львів 1932-1939). Після війни В. Вергун перебував у Німеччині, з 1955р. у США. Захистив дисертацію “Психологічні елементи в житті і творчості Івана Франка” (1973), здобув науковий ступінь доктора філософії в Українському вільному університеті.

Лім.: Українська журналістика в іменах. – Вип. 10. – Львів, 2003. – С.58-60.

ВЕРХРАТСЬКИЙ Іван [псевд. Любарт Горовський, Лосун, Подоляк, Щипавка та ін.] (26.04.1846, с. Більче, тепер Більче - Золоте Борщівського р-ну Тернопільської обл. – 29.11.1919, м. Львів) – філолог, природознавець, письменник, засновник товариства “Просвіта” у Львові, дійсний і почесний член НТШ (вибраний 1.06.1899р.), перший і довголітній голова математично-природничо-лікарської секції НТШ та редактор її збірника. Іменований почесним членом НТШ 1905р. з нагоди 40-літнього ювілею літературної діяльності, за педагогічно-наукові заслуги.

Закінчивши філософський факультет Львівського університету (1868) та природничі курси в Кракові (1874), вчителював у гімназіях у Дрогобичі, Станіславові, де видавав літературно-науковий журнал “Денниця”. Був засновником стипендійного фонду свого імені при “Просвіті”. Автор збірок поезій “Стрижок”, “Тріолети”, “Байки”, приказок та підручників для середньої школи із зоології, ботаніки, мінералогії, які видавала “Просвіта”.

Лім.: Хроніка НТШ. – Ч.1. – Львів, 1900. – С.77-78.

ВЕСЕЛОВСЬКИЙ Ярослав [псевд. Охрім Будяк, Олег Сатир та ін.] (20.11.1881, с. Молодятин Коломийського р-ну – 21.06.1917, м. Виллішгодо поблизу Відня) – укр. публіцист, перекладач, громадсько-культурний діяч, письменник.

Закінчив юридичний факультет Львівського університету. Редагував тижневик “Поступ” (1902-1904), газети “Буковина” (1904-1906) і

“Діло” (1910-1911), видання товариства “Просвіта” (з 1906), тижневик “Неділя” (1911-1912) та ін.

У 1915 р. виїхав у Відень, де продовжив роботу товариства “Просвіта”, редагував “Віденський календар товариства “Просвіта” на 1915 рік”. Праці Веселовського виходили в “Просвіті” окремими збірками, переважно в популярній серії “Просвітні листки”.

Лит.: Хроніка НТШ. – Ч. 49. – Львів, 1912. – С. 29.;

Качкан В. Хай святиться ім'я твоє. – Чернівці: Прут. – 1994. – С. 157-164.

ВИТАНОВИЧ Ілля (09.08.1899, м. Бурштин, тепер смт Галицького р-ну Івано-Франківської обл. – 30.12.1975, м. Нью-Йорк, США) – український історик, економіст, соціолог, педагог, журналіст.

Початкові класи гімназії закінчив у Рогатині, продовжив навчання у Львові, де закінчив філію Української академічної гімназії (1921р.).

Під час національно-визвольних змагань 1917-1920 рр. короткий час був стрільцем в УСС, згодом у званні четаря служив в УГА та в Армії УНР.

Навчався в Українському таємному університеті у Львові, а з 1923р. продовжив навчання у польському університеті, що функціонував у місті (вивчав загальну історію, соціально-економічні та суспільні науки). Навчання завершив захистом докторату 1927 р.

Вчителював в українській середній школі у Львові; у 1937-1939рр. був директором першого українського приватного Кооперативного ліцею. 1933 р. став дійсним членом НТШ, працював тут секретарем Комісії економіки, статистики і соціології і головою Комісії новітньої історії України.

У 30-ті рр. активно співпрацював у львівських періодичних виданнях «Кооперативна Республіка», «Господарсько-Кооперативний Часопис», «Агрономічний Вісник», писав статті на кооперативні теми до інших українських часописів Галичини.

Під час першої окупації радянськими військами Галичини був короткий час професором Львівського університету. 1940 р. емігрував до Польщі, а згодом переїхав до Західної Німеччини. У 1946-1949 рр. був професором Українського вільного університету, викладав історію народного господарства та соціально-економічні предмети в українських навчальних закладах Європи.

1949 р. виїхав з родиною до США й оселився в Чикаго. Працював у одному з американських видавництв, а в 1959-1967 рр. - у правничій бібліотеці Норвестернського університету.

Опублікував розвідку «Українське військо за Сагайдачного» (1922), монографію про М. Грушевського (1935, 1966) та інших заслужених діячів національно-просвітньої та економічної ділянок культури - В. Навроцького, Є. Олесницького, А. Жука, К. Паньківського. Автор праць «Нарис суспільно-економічної освіти в Галичині», «Українське селянство на шляху до перемоги» (1934), фундаментальної праці «Історія Української Кооперації» (1964) та низки досліджень з питань

економіки України різних історичних періодів. Член редколегії Енциклопедії Українознавства, автор важливих статей з історії кооперації, біографій визначних українських економістів, низки історіографічних статей та гасел до цього видання.

Лім.: Енциклопедія Українознавства: Словникова частина / за ред. В.Кубійовича. – Париж – Нью-Йорк: Молоде життя, 1955. – Т.1. – С. 261.

Семчишин М. Проф. д-р Ілля Витанович (1899-1975) // Рогатинська земля: збірник історично-мемуарних, етнографічних і побутових матеріалів. – Нью-Йорк - Париж; Сідней - Торонто, 1989. – Т.1. – С.549-551.

Гелей С. Ілля Витанович // Українські кооператори: (історичні нариси). – Львів: Кооппросвіта, 1999. – Т.1. – С. 421-433.

Українська журналістика в іменах. – Львів, 2003. – Вип. 10. – С.60-61.

ВИТВИЦЬКИЙ Василь (16.10. 1905, м. Коломия – 31.12.1999, США) – український мовознавець і музичний критик, композитор і громадський діяч, дійсний член НТШ і один з фундаторів його музикологічної комісії.

Син учителів. Закінчив Коломийську гімназію та Ягеллонський університет у Кракові. Працював у Перемишлі у філії Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка (1929-1937), відтак - у Львові, а з 1944 р. - на еміграції. Викладав в Українському Музичному Інституті в Детройті. Є автором понад 250 статей і декількох монографій, зокрема праці композиторів М. Березовського, М. Гайворонського, численних публікацій з минулого української музики. Деякі його статті (зокрема “Український музичний Львів”) опубліковано у 232-му томі ЗНТШ.

Лім.: Черепанін М. Василю Витвицькому - 90 // Вісник НТШ. – 1996. – Ч.14-16. – С.28.

Ясиновський Ю. Василь Витвицький // Хроніка НТШ. – Ч.91. – Львів, 2000. – С.187, 188.

ВОВК Федір (17.03.1847 – 13.07.1918) – всесвітньовідомий український вчений-антрополог, етнограф і археолог, дійсний член НТШ (з 1989), член засновник і голова етнографічної комісії.

Щоліта в 1903-1906 роках перебував на Гуцульщині, а в 1904 р. – у м. Криворівні, де проводив антропологічні і етнографічні дослідження.

Ф. Вовк чимало прислужився до празького (1876) видання “Кобзаря” Т. Шевченка (т. 1, 2) з додатком спогадів Тургенєва і Полонського (жєневське перевидання 1878 р.). Збереглися цікаві спогади-свідчення про участь Ф. Вовка в підготовці “Кобзаря” у Празі. Софія Русова пригадувала, що Ф. Вовк підготував до друку й інші видання творів Т. Шевченка: “З малим “Кобзариком” з’явився Вовк після закордонної подорожі до Києва р. 1878-го ... Носив у потайній кишені маленьке видання (закордонне) нелегальних віршів Шевченка”.

Лім.: Хроніка НТШ. – Ч.1. – Львів, 1900.–С.52-54.

Арсенич П. Етнографічна діяльність Федора Вовка - дійсного члена НТШ // Гуцульщина. - Торонто. - 1993. - Ч.30. - С.14-18.

ВОЛЯНСЬКИЙ Олекса (07.10.1862, с. Звиняч на Тернопільщині – 1947, с. Соколівка Косівського р-ну Івано-Франківської обл.) – священник, громадсько-культурний діяч, знавець побуту і звичаїв Гуцульщини. Був священником у селах Розтоки, Серет, від 23 жовтня 1893 р. і до 10 лютого 1923 р. – парохом у Криворівні, а з 1923р. – у Соколівці, де й помер.

У 1901 р. він подав В.Шухевичеві характеристику народних промислів у Криворівні, короткі дані про різьбярів А.Дячука, М.Готича, О.Іванчука, В.Якіб'юка, Василя і Луку Харуків та інших. Ці відомості В.Шухевич частково використав у праці “Гуцульщини”, ч. II. Волянський також допомагав Шухевичу у зборі етнографічного матеріалу для інших частин “Гуцульщини”.

Надсилав для музею НТШ мистецькі вироби народних майстрів Гуцульщини, колекцію писанок. За сприяння науковцям у вивченні Гуцульщини Волянський був прийнятий звичайним членом етнографічної секції Наукового товариства ім. Шевченка у Львові. Був діяльним членом “Просвіти”. Отець Волянський був головою читальні “Просвіти” у Криворівні, яка у 1906р. нараховувала 108 членів, а в 1908 р. - 131. Бібліотека налічувала 50 книжок.

Літ.: Хроніка НТШ. – Львів, 1926. – С.61-68.

Арсенич П. Криворівня. – Івано-Франківськ, 2000. – 69с.

ЦДІАЛ у м. Львові. – Ф.209, оп.1. – Спр.2266. – Лист Волянського до Гнатюка.

ГАЛУЩИНСЬКИЙ Михайло (26.04.1878, с. Дзвиняч на Тернопільщині – 15.09.1931, м. Львів) – громадсько-культурний діяч і педагог. У 1909-1914 рр. – перший директор української приватної гімназії ім. св. Володимира в Рогатині. Командант УСС.

У 1923-1931 рр. – голова “Просвіти”. Звичайний член НТШ. Автор споминів “З українськими січовими стрільцями” (1934) і праць з педагогіки.

Літ.: Енциклопедія українознавства. – Т.1. – Львів, 1993. – С.352.

Коритко Р. Михайло Галущинський - педагог, просвітянин, військовий і громадсько-політичний діяч // Рогатинська земля. – Львів-Рогатин. – 1995. – С.199-202.

ГАМОРАК Нестор (09.03.1892, с. Стрільче Городенківського повіту – 01.09.1937, розстріляний) – вчений-фітофізіолог, доктор філософії, професор ботаніки в Кам’янець-Подільському університеті, дійсний член НТШ (01.06.1923). Син священника Теодора. Закінчив Коломийську гімназію та Віденський університет з відзнакою у 1915 р. Із січня по липень 1919 р. працював у державному секретаріаті ЗУНР в Станіславо-ві. З 2 серпня 1919 р. Гаморак – приват-доцент, а з 1925 р. – професор і керівник кафедри ботаніки в Інституті технічних культур в Кам’янці-Подільському, де заснував ботанічний сад. З 1930 р. він працює у Київському університеті. Заарештований у Києві 29.12.1932 р. і засуджений

до 5 років заслання. За постановою трійки УНКВС Омської області від 29.08.1937 р. Гаморак був розстріляний 01.09.1937 р. Реабілітований 1961 р. Є автором численних наукових статей у записках НТШ, записках Кам'янець-Подільського сільськогосподарського ін-ту; у “Журналі ботанічного циклу ВУАН” та книги “Світ бактерій” (1926).

Лім.: Хроніка НТШ за 1923-1925. – Ч. 65-68. – Львів, 1926. – С. 54.

ГАРМАТІЙ Лука (30.10.1866, с. Лучка на Тернопільщині – 31.10.1924) – учитель, етнограф, член етнографічної комісії НТШ (з 1905). Закінчив Тернопільську учительську семінарію (1887), учителював у Криворівні (1892-1899), Розтоках (1899-1900), Головах (1900-1912), створив читальні “Просвіти” у Криворівні (1893), Розтоках (1899), Головах (1904). Придбав на власні кошти для них книжки і журнали. На Гуцульщині збирав фольклорно-етнографічні матеріали, які були опубліковані В.Гнатюком у збірниках “Коломийки”, “Народні оповідання про опришків”, “Колядки і щедрівки” та В.Шухевичем у етнографічній праці “Гуцульщина” (1 і 2 том).

Л.Гарматій з приводу опису матеріальної і духовної культури Гуцулів, придбання їх виробів для різних музеїв, підтримував особисті і листовні зв'язки з письменниками І.Франком, М. Павликом, М. Коцюбинським, Г.Хоткевичем, дійсними членами НТШ Ф.Вовком, В.Гнатюком, М.Грушевським, І.Крижниковичем, В.Шухевичем. Із звітів етнографічної комісії НТШ довідуємося, що Гарматій передав багато фольклорних матеріалів та експонатів для етнографічного відділу музею НТШ.

Лім.: ЦДІУ у Львові:– Ф. 309, оп. 1.– Спр. 755-759, 2259.

Арсенич П. Учитель і етнограф Лука Гарматій // Гуцульська школа. – 1993. – №1. – С. 70-73.

ГІРНЯК Юліан (08.09.1881, с. Струсів, нині Тербовлянського району – 05.06.1970, США) – український вчений у галузі фізичної хімії, дійсний член НТШ (з 28.01.1908). Брат актора Йосипа Гірного.

Закінчив Станиславівську гімназію (1900). Навчався у Львівському політехнічному інституті та університеті, Лейпцігському фізико-хімічному інституті. До 1912-го викладав у станиславівських українській і польській гімназіях.

У 1918-1919 рр. – професор українського університету в Кам'янці-Подільському. В 1919-1925 рр. – професор фізичної хімії Українського таємного університету у Львові, з 1944 р. – на еміграції у Німеччині. З 1950-х – у США, де й помер.

Автор теоретичних розвідок з теоретичної хімії, підручників. Член математично-природописно-лікарської секції НТШ.

Лім.: Хроніка НТШ. – Ч. 67-68:– Львів. – С. 54.

Енциклопедія сучасної України. Київ. – Т. 5. – 2006. – С. 638.

ГНАТЮК Володимир (09.05.1871, с. Велеснів, тепер Монастирського району Тернопільської обл. – 06.10.1926, м. Львів) – фольклорист, етнограф, літературознавець і громадсько-культурний діяч, дійсний член НТШ (з 1899), голова етнографічної комісії.

Закінчив Станиславівську гімназію (1894) та Львівський університет (1898), був секретарем НТШ (з 1898). З метою вивчення духовної культури майже кожне літо в 1899-1915 роках проводив в Гуцульському селі Криворівні, а з 1920 року – Косові, Соколівці, Шешорах. До записування Гуцульського фольклору, збирання гуцульських виробів для музеїв В.Гнатюка залучив місцевих учителів Л.Гарматія, Б.Заклинського, О.Іванчука, А.Онищука та інших, які за плідну працю були прийняті звичайними членами НТШ.

Автор праць із фольклористики, етнографії, історії літератури, мовознавства, соціології, демографії тощо.

Народну творчість вивчав у тісному зв'язку з соціально-економічними умовами життя. Поклав початок систематизованому науковому виданню фольклорних та етнографічних матеріалів: “Галицько-руські анекдоти” (1899), “Галицько-руські народні легенди” (т.1-2, 1902-1903), “Коломийки” (т. 1-3, 1905-1907), “Гаївки” (1909), “Колядки і щедрівки” (т.1-2, 1901-1913), “Народні оповідання про опришків” (1910).

Досліджував жанри і сюжети українського фольклору, духовну і матеріальну культуру західних українців.

Як секретар та один із редакторів “Українсько-руської видавничої спілки”, один із редакторів “Літературно-наукового вісника” та Етнографічного збірника, був у числі організаторів українського літературного процесу кін. XIX - поч. XX ст.

Літ.: Хроніка НТШ. – Ч.1. – Львів, 1900. – С.65.

Арсенич П. Етнографічна діяльність В. Гнатюка // Народна творчість та етнографія. – 1982. – №2.

Арсенич П. Криворівня. – Івано-Франківськ, 2000.

ГОРДИНСЬКИЙ Святослав (30.12.1906, м. Коломия – 08.05.1995, м. Нью-Йорк) – український поет, перекладач, художник, мистецтвознавець, дійсний член НТШ. Автор статей про Т.Шевченка та монографії “Шевченко-маляр” (1942).

Літ.: Енциклопедія українознавства. – Т.2. – Львів, 1993. – С.411.

Хроніка НТШ. – Ч.6-62. – Львів, 1918. – С.53.

ГОРДИНСЬКИЙ Ярослав (22.07.1882, с. Шкло, тепер Яворівського району Львівської обл. – 05.07.1939, м. Львів) – літературознавець, педагог, письменник. Викладав українську і класичні мови у гімназіях у Коломиї (1905-1912) і Львові (1912-1938), у Львівському українському таємному університеті (1922-1923). Опублікував низку літературознавчих праць у “Записках НТШ” (т. CVII, CXIX-CXX, CXXV) про творчість Шевченка, Шашкевича, Федьковича, Франка та статтю “До історії культурного і політичного життя в Галичині у 60-х рр. XIX ст.” (Збірник фільологічної секції, т. XVI). Був прийнятий дійсним членом філологічної секції НТШ (18.02.1914).

Літ.: Хроніка НТШ. – Ч.60-62. – Львів, 1918. – С.53-54.

ГРИЦАЙ Остап (02.11.1881, с. Перемильщина – 07.05.1954, м. Мюнхен, Німеччина) – український літературознавець, журналіст, кри-

тик, письменник і перекладач, дійсний член НТШ. До 1914 р. викладав в Академічній гімназії у Львові, а в 1914-1945 рр. працював у Відні. Автор нарисів про українську літературу й перекладів німецькою мовою “Слова о полку Ігоревім”, багатьох поезій Т. Шевченка й творів інших українських поетів.

Літ.: Енциклопедія українознавства. – Львів, 1993– Т. 2.– С.439.

ГРУШКЕВИЧ Теофіль (04.08.1846, с. Гороженка Мала, тепер Самбірського району Львівської області – 25.05.1915, Нижня Австралія) – член виділу НТШ з 1890 року, педагог, філолог. Навчав І.Франка у Дрогобицькій гімназії. Професор Коломийської гімназії (1879-1889), перший директор української гімназії в Яворові (1909-1913). Редагував журнал “Учитель” (1890-1892), автор підручників та науково-популярних брошур.

Літ.: Полек В., Дзвінчук Д., Угорчак Ю. Відомі педагоги Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. – Т.1. – С.50.

ГУЗАР Володимир – радник суду Станіславова, член-засновник НТШ.

Літ.: Хроніка НТШ. – Ч. 60-62.– Львів, 1918.– С. 35.

ГУРГУЛА Ірина Володимирівна (03.05.1906, м. Болехів – 19.05.1967, м. Львів) – український етнограф і мистецтвознавець. Закінчила Львівський університет, написала магістерську працю “Аналіз писанкового орнаменту”. З 1923 р. - співробітник Національного музею у Львові, 1914-1950 – заступник директора Львівського етнографічного музею. З 1950р. – завідувач відділу народного мистецтва. Займалася виявленням, збиранням та популяризацією українського народного мистецтва. Зокрема розвідки про одяг та вишивки друкують в “Етнографічному збірнику НТШ”, журналах “Нова Хата”, “Наша Батьківщина”. Автор книжок, каталогів і буклетів.

Від імені НТШ Гургула разом з Я.Пастернаком, І.Свенціцьким, І.Крижківчим брала участь у роботі П'ятого з'їзду українських музейників у Перемишлі (16-17 травня 1937).

Основні наукові праці: Писанки Східної Галичини й Буковини у збірці Національного музею у Львові // Матеріали до українсько-руської етнології. Збірник праць, присвячений пам'яті Володимира Гнатюка. – Львів, 1920. – Т.21-22. – Ч.І; Про народне мистецтво // Карпатська Україна - географія, історія, культура. – Львів, 1939; Народне мистецтво західної області України. – К., 1966.

Літ.: Полонська-Василенко Н. Українська Академія Наук. – К., 1993. – С. 171.

З історії Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 1997. – С.139,312.

Українські періодичні видання для жінок у Галичині. – Львів, 1996.– С. 142. тижневик “Мета”. – 18 черв. 1939. – Ч. 23.

ДЕЦИК Іван – учитель в Устеріках, тепер Верховинського р-ну, засновник “Січей” на Гуцульщині, звичайний член НТШ.

Літ.: Хроніка НТШ. – Ч. 60-62.– Львів, 1918.– С.36.

ДУЧИМІНСЬКА Ольга (08.04.1883, с. Миколаїв на Львівщині – 24.04.1988, м. Івано-Франківськ) – педагог, журналіст, письменниця. До 1930 р. вчителювала в Долиському повіті. Ставши журналісткою, друкувалася в журналі “Жіноча доля” (м. Коломия), редагованому О. Кисілевською. Займалася краєзнавством, просвітницькою, громадською роботою, провадила дослідження фольклористичних праць Івана Франка про гуцульське мистецтво, а також як давня приятелька Н.Кобринської писала статті про неї. 10 листопада 1936р. прийнята звичайним членом НТШ у Львові на засіданні Виділу. У 1951 р. була безпідставно репресована. Після реабілітації з 1977 р. проживала в Івано-Франківську. За її життя вийшли дві збірки “Китиці незабудьків” (1911) та “Еті” (1945).

Лит.: *Арсенич П. Сучасниця Франка // Наше слово. – Варшава. – 27 листопада 1988.*

Українська літературна енциклопедія. –Т.2.–Київ, 1990.– С. 129.

Качкан В. Хай святиться ім'я твоє. – Коломия: Вік, 1996.– С.221-247.

СЛЮК Сидір – викладач гімназії у м. Долині, звичайний член НТШ.

Лит.: *Хроніка НТШ. – Ч.57. – Львів, 1914.– С.23.*

ЄНДИК Дмитро (24.10.1869, Комарно, тепер Львівської обл. – 1952, там само) – фольклорист і педагог, звичайний член НТШ. Учителював з 1898 р. у селах Тюдіві Косівського і Гриняві Верхвинського районів, де заснував школи, у 1903-1925 рр. – у с. Залуччі Коломийського району. Після виходу на пенсію проживав у Коломиї, а з 1932 р.– у Комарно, де й помер. Записав пісню про панщину (Етнографічний збірник, т.V), балади “Кароль, Кароль, що ти зробив”, “Насунула чорна хмара з-під бора” (“Балада кохання та дошлюбні взаємини”, 1987), пісню “Накосився мужик косов, намахався ціпом” (“Ходили опришки...”, 1983), приповідки з Комарна та Гриняви (“Галицько-руські народні приповідки”, 1905), надіслав І.Франкові рукопис “Зедийок” (цебто “Зодіак”), рукопис о.Іллі Яремецького-Білахевича та інші старі книги. Збирач фольклору Д.Єндик листувався з І.Франком, який надсилав йому книги, зокрема ЛНВ та інші. Д.Єндик і його дружина надсиляли І.Франкові, В.Гнатюку і В.Шухевичу фольклорно-етнографічні матеріали.

Записані фольклорно-етнографічні матеріали Д.Єндиком та його дружиною використав В.Шухевич у п'ятій частині “Гуцульщини” і дякував йому за допомогу.

Лит.: *Арсенич П., Єндик Д. // Шухевич В. Гуцульщина. П'ята частина. Видання друге. – Верховина, 2000.– С.307.*

Хроніка НТШ. – Ч.67-68. – Львів, 1926. – С.61.

ЄНДИК Роман-Ростислав (28.04.1906, с. Залуччя, тепер Коломийського району – 15.08.1974) – письменник, фольклорист, антрополог.

Закінчив Коломийську гімназію (1925) та Львівський університет, де зробив докторат з антропології. Писав наукові статті, новели, опові-

дання з гуцульського життя. Був дійсним членом Наукового товариства ім. Т.Шевченка (з 1933р.).

Автор статей і книг “Пісенні повороти на Гуцульщині” (1928), “Проклін крові” (1936), “Регіт Арідника” (1937), в яких використав гуцульські повір’я, легенди, “В кайданах раси” (1939), “Зов землі” (1940), “Антропологічні прикмети українського народу” (1934), “Вступ до расової будови України” (1949).

У 20-30-х рр. проживав у Львові та на Гуцульщині і був діяльним членом “Просвіти”, у 1940-1944 р. – у Кракові, з 1945 – у Мюнхені, де очолював Дім української культури. В 1961 р. Р.Єндика було обрано ректором Українського технічно-господарського інституту (Прага).

Літ.: Енциклопедія Українознавства: словникова частина / Перевидання в Україні. – Львів, 1993. – Т.2. – С.654.

Українська журналістика в іменах. – Львів, 2005. – Вип. 12. – С.165, 166.

ЗАКЛИНСЬКИЙ Богдан (09.08.1886, м. Станіславів – 12.04.1946, м. Львів) – педагог, фольклорист, науковець, публіцист член етнографічної комісії НТШ. Син Романа Заклинського. Закінчив Станіславівську учительську семінарію (1910). Вчителював у Старих Кутах, Кривополі, з 1920 р. – на Закарпатті, співпрацював у журналі “Дзвінок” та газеті “Учительське слово”, пропагував твори Т.Шевченка. У видавництві “Довбуш” (Косів) видав книгу “Хто це Тарас Шевченко” (1919). Є автором низки шкільних підручників, оповідань, статей на педагогічну, літературну, історичну та культурно-громадську тематику.

Літ.: Арсенич П. Етнограф Б. Заклинський // Народна творчість та етнографія. – 1987. – №3.

ЗАКЛИНСЬКИЙ Роман (08.04.1852, с. Маріамполь, тепер Маріампіль Галицького району – 20.03.1931, с. Тростянець Яворівського району Львівської обл.) – педагог, літературознавець, історик й етнограф, один із засновників товариства “Рідна школа”, звичайний член НТШ. Брат Корнила і Леоніда Заклинських. Закінчив Львівський університет (1885), викладав у Станіславівській учительській семінарії (1891-1912). Домігся відкриття у Станіславові української гімназії (1905), української книгарні. Як активний член Станіславівської філії “Просвіта” засновував у селах Богородчанського і Станіславського повітів читальні, крамниці, розповсюджував просвітянські видання. Виступав у багатьох селах з доповідями на економічну, політичну і культурно-освітню тематику. Автор статей з історії, географії, літератури, спогадів про Ю.Федьковича й І.Нечуя-Левицького, а також історичних оповідань. Друкувався у виданнях “Просвіти”, періодиці. Написав спомини “Про заснування філії “Просвіти” у Станіславові”.

Арсенич П. Родина Заклинських. – Івано-Франківськ, 1995. – С.12-17.

ЗАКЛИНСЬКИЙ Ростислав [псевд. і крипт. В’юн, Славко З., Юн. Б., Р.З., (рз), Зак. Р.] (20.10.1887, м. Станіславів – 18.09.1974, м.Львів) – публіцист, журналіст, фольклорист і педагог, звичайний член

НТШ. Син Романа, брат Богдана і Корнила Заклинських. Доктор права Краківського університету (з 1918). Закінчив Станиславівську гімназію, юридичний факультет Віденського університету (1913) і заочно географічний факультет Самаркандського учительського інституту (Узбекистан, 1941), член Української радикальної партії і КП(б)У. Працював у редакціях газет “Громадський голос” (з 1910), “Народ” (1919), “Галицький комуніст” (1920), редактор журналу “Шляхи” (1913-1918). Був у рядах УСС і УГА. Працював викладачем Кам’янець-Подільського інституту народної освіти, Київських сільськогосподарському і художньому інститутах, директором Історичного музею, був старшим науковим співробітником Науково-дослідного інституту літератури ім. Т.Шевченка і директором Музею Т. Шевченка при інституті у Харкові. В 1933 р. заарештований за нібито приналежність до таємної української організації і висланий до Сибіру, згодом до Карелії і Середньої Азії. Після звільнення вчителював на Закарпатті (1948-1951), а у 80-х рр. - на Львівщині. Упорядкував архів родини Заклинських у Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника НАН України. Автор багатьох літературознавчих статей, спогадів про В. Стефаника, Г. Хоткевича та І. Цепка, фольклорних записів (“Коломийки”, 1939).

Арсенич П. Родина Заклинських. – Івано-Франківськ, 1995. – С.31-35.

ЗАЯЧКІВСЬКИЙ Микола (25.11.1870, с. Тишківці Городенківського повіту – 11.02.1938, м. Львів) – український економіст, громадський діяч, директор “Народної Торгівлі” у Львові, голова “Сокола-Батька” (1922-1933), товариства опіки над емігрантами та член багатьох українських товариств. Був звичайним членом НТШ.

Літ.: Хроніка НТШ. – Ч.67-68. – Львів, 1926.– С.61.

Енциклопедія українознавства. – Т.2.– Львів, 1993.– С.763.

ЗІЛИНСЬКИЙ Іван (22.05.1879, с. Красна, тепер Польща – 23.04.1952, м. Прага, Чехія) – мовознавець і педагог, дійсний член НТШ. Закінчив Перемишльську гімназію (1900). Студював теологію в Перемишлі, потім славистику, класичну та германську філологію у Віденському університеті. В 1907 р. захистив докторську дисертацію “Нариси фонетики українських говорів в Австро-Угорщині”. В 1907-1912 рр. вчителював у гімназіях Бережан і Станиславова, а у 1913-1914 рр. - у Львові. Часто їздив по селах Галичини, Закарпаття, Волині, Полісся та на запрошення Російської академії наук – на Східну Україну, де записував особливості місцевих говірок. Ці записи використовував у наукових працях, що принесли йому славу українського філолога в галузі фонетичної діалектології, звукової системи української мови і особливостей українських говірок. Під час Першої світової війни служив старшиною в австрійській армії. До 1926 р. вчителював в українській академічній гімназії у Львові. Співпрацював з НТШ. З 1926 р. – професор Краківського університету, а під час німецької окупації – директор українського видавництва у Кракові. У 1944 р. виїхав до Праги, де викладав в Українському Вільному університеті, з 1946 р. був професором Карло-

вого університету у Празі. Автор наукових праць “Дещо з фонетики українських говорів” (1908), “Проба упорядкування українських говорів” (1914), “До питання про діалектологічну класифікацію українських говорів” (1925), “Географія української мови” (в кн.: “Географія України і суміжних земель”, 1938), “Карта українських говорів” (в “Українській Загальній Енциклопедії”, 1935), “Фонетичний опис української мови”, багатьох наукових статей та кількох шкільних підручників.

Лім.: Енциклопедія українознавства. – Т.3. – Львів, 1994. – С.830.

ЗОБКІВ Михайло (19.01.1864, с. Липиця Горішня Рогатинського повіту – 1928, Загреб) – суддя, педагог, дійсний член НТШ (з 1899). Доктор права (з 1899). Працював у судах м. Львова, Відня, Сараєва та доцентом римського і цивільного права в університеті м. Загреб.

М.Зобків є автором наукових правничих праць українською, хорватською та німецькою мовами, численних дописів в газеті “Діло”.

Лім.: Хроніка НТШ. – Ч.67-68.– Львів, 1926. – С.39,40.

Андрусак Т. Михайло Зобків – визначний вчений правник // Рогатинська земля. – Львів-Рогатин. – 1995.– С.196-199.

ІВАНЧУК Олекса (18.03.1882, с.Тростянець на Снятинщині – 1920) – укр. фольклорист, етнограф, публіцист, четар УСС, звичайний член НТШ.

Навчався в Коломийській гімназії (1894-1897), Станиславівській учительській семінарії (1897-1900), Львівській учительській семінарії (1900-1902) і Львівському університеті. Працював у редакції “Літературно-наукового вісника”, учителював у селах Тростянець (з 1905), Річка (з 1907) і м. Косові (з 1912). У 1914 р. вступив до УСС і був організатором добровольців Косівщини. В лавах УСС - УГА пройшов весь бойовий шлях, з серпня 1914 р. четар УСС. У 1919-1920 рр. воював з поляками, більшовиками і денікінцями. Після реорганізації УГА в ЧУГА був заарештований чекістами і по дорозі з табору в Кожухові на Соловки загинув.

Опублікував ряд статей, нарисів, оповідань на економічні та культурно-освітні теми: “В справі піднесення домашнього промислу” (ЛНВ, 1905. – Т.29. – С.60-66), “Із ниви нашого шкільництва” (ЛНВ, 1906. – Т.36. – С.407-416), “Жіноча доля”, “Нові часи”. (збірки видавництва товариства “Просвіта” у Львові, 1907), оповідання “З дороги життя” (ЛНВ, 1906. – Т.34. – С.446-455), “Сніжок паде” (Неділя, 1911, ч.7). Друкувався також у журналі “Учитель”. У статті “В справі музею Гуцульської штуки” (“Діло”, 1904. №174, 3 серп.) обґрунтував потребу заснування музею Гуцульського мистецтва у Косові або Коломії.

На прохання І.Франка і В.Гнатюка, з якими підтримував особисті і листовні зв’язки, О.Іванчук записував народні приповідки, оповідання, пісні, казки, матеріали з народної медицини, демонології, звичаї і обряди. Більшість цих записів опублікували І.Франко та В.Гнатюк (Етн. зб., Т.26, 28, 37-38); Записки Наукового товариства ім. Т.Шевченка. – Т.122. – 1915. – С.167-211).

Займався етнографічним вивченням Гуцульщини, збирав експонати для етнографічного відділу музею Наукового товариства ім. Шевченка у Львові. З листів до В.Гнатюка довідуємося, що Іванчук готував статтю про Гуцульщину, що вислав вченому збірку голосінь з описом похоронних обрядів, оповідання про Довбуша та передав музею НТШ п'ять кафель з печі 1863 р. і гуцульську люльку.

Лит.: Арсенич П. Іванчук О. // *Українська літературна енциклопедія*. – Т.2. – Київ, 1990. – С. 289.

Качкан В. *Фрагменти до життєпису Олекси Іванчука // Джерела*. – Науково-методичний вісник. – Івано-Франківськ. – 1999. – №4. – С.22-25.

КАЙ-КИСІЛЕВСЬКИЙ Володимир (04.08.1896, м. Коломия, тепер Івано-Франківської обл. – 30.07.1976, м. Оттава, Канада) – український історик, соціолог, журналіст, дійсний член НТШ.

Син Олени Кисілевської. Під час Першої світової війни перебував у лавах Українських Січових стрільців, а згодом – в Українській Галицькій армії. Вивчав історію у Віденському університеті, де одержав диплом у 1924 р. Наступного року емігрував до Канади, видавав газети «Західні вісті» (Едмонтон, 1928-1930) та «Україна» (Чикаго, 1931).

Коли у 1931 р. американський мільйонер (українець за походженням) Яків Макогін фінансував відкриття у Лондоні й Женеві Українського інформаційного бюро, а також його відділення у Празі, на посаду директора цієї національної структури в столиці Великобританії було запрошено В. Кай-Кисілевського. За його сприяння провадилася широка пропагандистська, аналітична й видавнича діяльність. Зокрема, побачило світ кілька видань англійською мовою про Україну, серед яких «Факти про Україну» (1933 р.) та «Селянська Європа» (1934 р.). Водночас журналіст продовжував роботу над докторським дослідженням у Школі слов'янських і східноєвропейських студій (Лондон, 1933–1936).

Неодноразово В. Кай-Кисілевський подавав замітки й статті про життя своїх земляків на Британських островах, друкуючи їх передусім в українських часописах на батьківщині («Наша доля», «Новий час», «Сьогодні й минуле», «Діло» тощо).

У Лондоні В. Кай-Кисілевський редагував місячник «Ukrainian Bureau» (1934-1937рр.), що продовжував одно-двосторінкову інформацію про українське життя на батьківщині, Британських островах і в світі.

Цікавою є інформація у цьому про діяльність видатних українців, публікацію творів українських літераторів у перекладі англійською мовою, тощо.

З 1940 р. В. Кай-Кисілевський проживав у Канаді, де був на посаді офіцера у відділі служби національної війни (опікувався етнічними групами), виступав радником під час створення Українського канадського комітету. Після війни продовжив викладацьку діяльність, читаючи історію і слов'янські дослідження як професор Оттавського університету (1948–1960 рр.). 1954 р. обраний першим президентом Канадської асоціації славістів. Автор низки праць, зокрема «Ранні українські поселен-

ня в Канаді, 1895-1900» (1964 р.), уклад «Словник українсько-канадської біографії: Піонерські поселення у Манітобі, 1891-1900» (1975 р.), надрукував чимало статей у пресі про імміграційні проблеми та на інші актуальні теми.

Дійсний член НТШ. Відзначений орденом Канади 1974 р.

Лім.: Енциклопедія Українознавства: Словникова частина/ Голов. ред. В. Кубійович. – Париж - Нью-Йорк, 1959. – Т. 3. – С. 1033.

Українська журналістика в іменах. – , Львів, 2004. – Вип. 11. – С.166.

КАТАМАЙ Дмитро (1886, с. Ямниця – 1935) – політичний і громадський діяч, один з організаторів “Січей”, поручник Українських Січових Стрільців, звичайний член НТШ (до 1914р.).

Був головою Стрільцької секції Українського Січового Союзу, секретарем Бойової Управи УСС (1914-1917), членом Головної Управи Української Радикальної Партії, в 1911-1914 рр. – редактором “Троградського Голосу”, засновник журналу “Ілюстрована Україна” у Львові”, організатор стрільцтва, творець форми шапок – катамайок (мазепинок). Помер у Відні на 49 році життя.

Лім.: Арсенич П. Засновник “Січі” Кирило Трильовський. – Івано-Франківськ, 2000. – С.34.

Хроніка НТШ. – Львів, 1914. – Ч.57. – С.24.

КИСІЛЕВСЬКИЙ Кость (22.02.1890, с. Рошнів, тепер Тисменицького району – ? , США) – мовознавець і педагог, звичайний, а потім дійсний член НТШ з 1932 р. Закінчив Станіславівську гімназію (1908) та Віденський університет (1913). Працював учителем гімназії в Станіславові до 1929 р., а відтак – у Львові. Виступав з доповідями про Шевченка у Станіславові 21.03.1921 р. і 27.03.1927 р. До 1944 р. був директором учительської семінарії в Рогатині, а потім - професором українського Вільного університету у Мюнхені.

З 1949 р. був директором школи і вищих курсів українознавства в Нью-Йорку. Є автором мовознавчих праць, підручників, словників, таких як: “Словничок української мови” (Станіславів, 1927), “Методика правописних і словесних вправ” (Станіславів, 1929) та ін.

Лім.: Альманах Станіславівської землі. – Т.1.–Нью-Йорк-Торонто-Мюнхен, 1975. – С.658-660.

Хроніка НТШ. – Львів, 1926. –Ч.67-68. – С.61.

КОБРИНСЬКИЙ Володимир (1858, с. Мишин Коломийського повіту – 1942, м. Коломия) – лікар і громадський діяч, син священика. Закінчив у 1887 р. Віденський університет. Деякий час працював у Львові. Підтримував дружні стосунки з І.Франком, Лесею Українкою, В. Гнатюком, М. Грушевським, І. Трушем, які гостювали в будинку доктора в Буркуті на Гуцульщині. Надавав медичну допомогу М. Грушевському, Лесі Українці, М. Коцюбинському. Добре знався на народних методах лікування. На прохання етнографа В. Шухевича доповнив і відредагував розділ “Гуцульське лічництво” у монографії “Гуцульщина”. Написав низку статей на медичні теми. У похилому віці жив у Коломійі.

Лім.: Арсенич П. Українські лікарі Прикарпаття. – Коломия: Вік, 1995. – С.40.

Хроніка НТШ. – Львів, 1914. – Ч.57. – С.24.

КОКОРУДЗ Ілля (31.07.1857, м. Яворів – 02.06.1933, м. Львів) – педагог, професор класичної філології, україніст, дійсний член НТШ (01.06.1899). Закінчив Львівський університет. З 1890 р. - професор гімназії у Станиславові. Будучи членом “Руської Бесіди” та ”Просвіти”, брав участь як організатор та доповідач у шевченківських вечорницях.

З 1895 р. Кокорудз – викладач, а в 1919-1927 рр. – директор Львівської академічної гімназії. Був членом мовознавчої комісії, заступник голови фізіологічної секції, обирався до віділу НТШ, “Руської Бесіди”, “Українського педагогічного товариства”, а 1927 року – головою “Рідної школи”.

Автор розвідок “Посланіє Т. Шевченка”, “Естетично-критична студія” (Зоря, 1895.– Ч.15-19), ”Думки Шевченка, їх генеза і мотиви” (1892), “Маркіян Шашкевич і народні пісні” (1887), “Професор д-р Омелян Огоновський” (НТШ, 1895.– Т. 5.– С. 1-34) та ін.

Лім.: Енциклопедія українознавства. – Львів. 1994. – Т.3. – С.1076;

Качкан В. Сходинами життєпису Іллі Кокорудза // Хай святиться ім'я твоє. – Івано-Франківськ, 2000. – С.58-71.

КОЛЦУНЯК Гнат (15.06.1888, с. Яворів Косівського повіту – 1937) – український мистецтвознавець, художник-орнаменталіст, член етнографічної комісії НТШ. Син учителя, брат письменниці Марії Колцуняк. Закінчив Коломийську гімназію (1908) та архітектурний факультет Львівського політехнічного інституту (1910). Працював у Львові і Коломиї. До 1918 р. займався вивченням етнографії Гуцульщини. У роки Першої світової війни служив в австрійському війську як художник. Після проголошення ЗУНРу створив в Українській Галицькій Армії військовий оркестр і як диригент брав участь в усіх урочистостях, які відбувалися в Коломиї. У 1919-1920 рр. воював з поляками у складі УГА, а потім ЧУГА.

З кінця 1920 р. працював у Київському історичному музеї ім. Шевченка, а потім викладав музику і малювання в одній із шкіл Києва. Був активним членом Етнографічного товариства АН УРСР.

З січня 1933 р. Гнат Колцуняк був заарештований. Його зарахували до сфабрикованої чекістами міфічної контрреволюційної Української Військової Організації (УВО), що нібито діяла на теренах Радянської України.

Після численних допитів і тортур Г. Колцуняк 11 березня визнав свою причетність до УВО, але 19 травня 1933 р. відмовився від попередніх свідчень. У заяві до Колегії ДПУ УРСР він писав: “Ніхто не вербував мене ні до якої контрреволюційної організації, зокрема про УВО довідався аж після мого арешту від слідчих ДПУ”. Та ця заява не була взята до уваги, і Г. Колцуняк був засуджений трійкою на 5 років, а потім вирок було замінено на три роки таборів... Як склалася його подальша доля, за відсутності документів встановити не вдалося. Мабуть, він за-

гинув на каторжних роботах Білмор-Балтійського каналу чи в Соловецькому монастирі, або розстріляний разом з іншими в Сандормосі у 1937 р.

Займався книжковою і прикладною графікою. проектував стінні розписи, майолікові плитки, театральні декорації. В дусі сецесії стилізував мотиви українського народного мистецтва. Його оригінальні рисунки “Гуцульські мотиви” видавалися як кольорові поштові листівки накладом товариства слухачів політехніки “Основа”, видавництвом “Русалка” у Львові, видавничою спілкою українського учительства в Коломиї і користувалися великим попитом.

Оформляв обкладинки до книг “Мойсей” І.Франка (Львів), “Народна ноша” Леся Мартовича, “Смерть бога” М. Яцкова (Львів, 1913).

Г. Колцуняк першим звернув увагу на необхідність вивчення з мистецького боку народних надгробних хрестів. Опублікував з численними зарисовками статтю “Народні хрести в Коломийщині” (Матеріали до української етнології. Львів, 1919.– Т. XIX-XX.– С.215-229.– 21 таб.

Художня спадщина його майже не збереглася, а тому мало вивчена.

Лит.: Арсенич П. Трагічна доля Гната Колцуняка // Галичина. – 11 лип 1998.

ЦДДА України у м. Львові.– Ф.309, оп.1.– Спр. 2348 (листи до Г. Колцуняка); Ф. 381, оп. 1.– Спр. 27 (листи Г. Колцуняка до Я. Веселовського).

Архів СБУ. – Спр. 66576.

КОПАЧ-ЯВОРСЬКА Олександра (26.02.1913, м. Городенка – 12.07.1998 м.Торонто, Канада) – педагог, філолог, дійсний член НТШ (з 1976р.).

Народилася в родині урядника Івана Яворського. Закінчила філософічний факультет Ягайлонського університету в Кракові і отримала ступінь магістра славистики (1937).

В 1948р. прибула до Канади і здобула в Оттавському університеті ступінь доктора філософії (1967).

Вчителювала у середніх школах України і Канади. Заснувала курси українознавства в Торонто (з 1951) на яких викладала 28 років. Була членом об’єднання українських письменників “Слово”, Асоціації славистів Канади, СФУЖО та членом управи НТШ. Співпрацювала з Пласом.

Її численні нариси, оповідання, есеї, рецензії друкувалися в часописах Канади і Америки. Була автором книг “Неповторні дні”, “Нестомлена Королева”, “Хрестоматія нової Української літератури”, “Моно стиль Ольги Кобилянської”, “Нові обрії стародавньої України”.

Доктор О.Конол з 1976 по 1998р. очолювала комісію дослідів НТШ Канади, яка зі її участі провела 151 сходина та наукові конференції на пошану Я.Пастернака, І.Франка, Б.Лепкого, Б.Антоненка-Давидович та багато інших.

Лім.: Марунчак М. Біографічний довідник до історії українців Канади. – Вінніпег, 1986. – 704с

Доктор Олександра Копач (Некролог) // Вісник НТШ. – Львів, 1998.–Ч.19-20 – С42.

КОС Андрій (1864, с. Підгірки Калуського повіту – 25.03.1918, Калуш) – адвокат і громадський діяч. Закінчив Станиславівську гімназію і правничий факультет у Львові. В 1900-1907 рр. – посол до австрійського парламенту. З 1907 р. – голова товариства “Просвіта” у Калуші. Автор статей з правничих питань. Звичайний член НТШ.

Лім.: Хроніка НТШ. – Ч.57. – Львів, 1914. – С.24.

КОС Йосиф (21.08.1870, с. Комарно, Львівщина – 05.03.1927, Угнів) – лікар, комендант військового шпиталю у Станиславові (1918). Після 1919 р. займався лікарською практикою у Коломиї, Надвірній, а з 1932 р. і до смерті – в Угнові. Звичайний член НТШ.

Лім.: Хроніка НТШ. – Львів, 1918. –Ч.60-62. – С.38.

Українські лікарі Прикарпаття.- Коломия. – Вік, 1995.- С.43.

КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ Антін (1878, м. Ланьцут, Польща – 1937, м. Ленінград) – прозаїк, драматург, перекладач, журналіст і літературознавець, звичайний член НТШ. Під кінець свого життя його батьки переїхали до м. Станіславова, де і були поховані. Закінчив гімназію у Перемишлі та філософський факультет Львівського університету. Працював у гімназіях в Станиславові, (1905-1909), Коломиї, де обирався членом відділу філії “Просвіти”. Так, на зборах філії у Станиславові 15 січня 1907 р. він був обраний референтом відчитів по читальнях. У Коломиї 1907 р. вийшов друком його “Просвітній реферат із ювілейного обходу філії “Просвіти” в Коломиї 21.12.1908 р.”.

Видав серію підручників та хрестоматій. Розуміючи важливість літератури у вихованні шкільної молоді, видав збірку “Перли українського письменства” (Станиславів, 1908) та чотири випуски “Вибраних творів українського письменства” (Коломия, 1910). Працював директором гімназій у Городенці (1913-1919), Рогатині (1925) та Коломиї (1926-1927). Був міністром освіти в петлюрівському уряді УНР в Кам’янці-Подільському. Організовував шевченківські урочистості, виступав з доповідями.

Так, реферат “Про значення Шевченка для українців” виголосив на урочистій академії в Городенці 9 березня 1914 р.

У виголошеній доповіді на шевченківській “академії” у 1927 р. А.Крушельницький підкреслював революційне спрямування творів поета. У рефераті, виголошеному на крайовому з’їзді українців у Львові 1 липня 1929 р., рекомендував увести у програми старших класів гімназій вивчення не уривків з творів Шевченка, а “всієї поезії, поем і прози Великого Кобзаря” (ЦДІАЛ у м. Львові. – Ф. 361, оп. 1.– Спр. 122).

Емігрував на Велику Україну. У 1934 р. заарештований і висланий на Соловки, де був розстріляний.

Лім.: Хроніка НТШ. – Львів, 1926. – Ч.67-68. – С.61.

Чаграк Н. Антін Крушельницький – педагог, просвітник, громадський діяч // Джерела. Науково-методичний вісник. – Івано-Франківськ. – 1999. – №4. – С.3-9.

КУРОВЕЦЬ Іван (17.01.1863, с. Батитячі на Львівщині – 18.05.1931, м. Львів) – громадський діяч, видавець, лікар. Звичайний член НТШ.

Закінчив Львівську гімназію та Віденський університет. Лікарську практику розпочав у Калуші, де видавав двотижневик “Калуський листок”. У часи ЗУНР Куровець очолював Державну раду здоров'я (1918-1919). Відновив зруйнований в час війни будинок “Народної Лічниці”. За благородну працю обраний членом Наукового Товариства ім. Шевченка, а з 1924 р. став заступником голови лікарської комісії при НТШ. В 1920 р. був обраний головою УЛТ і одночасно членом редколегії відновленого медичного часопису “Лікарський вісник”. Свою багату книгозбірню подарував бібліотеці НТШ. І. Куровець тривалий час очолював благодійну установу – “Народну лічницю” у Львові.

Лит.: Енциклопедія українознавства. – Львів, 1994. – Т.4. – С.12-42.

Арсенич П. Українські лікарі Прикарпаття. – Коломия: Вік, 1995. – С.45.

Арсенич П. Священний рід Бурачинських. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2004. – С.78-81.

ЛАСТОВЕЦЬКИЙ Андрій Олександр (31.08.1902, м. Станиславів, тепер м. Івано-Франківськ – 11.09.1943) – український науковець-фізик, педагог, громадський діяч, журналіст.

Народився в сім'ї Миколи Ластовецького, гімназійного учителя та громадського діяча. Навчався у Львові в Академічній українській гімназії, яку закінчив з відзнакою 1920р. Вищу освіту одержав у організованому НТШ таємному Українському університеті, після закінчення якого продовжив студії фізики й математики у Відні, Берліні та Бонні. У 1927р. на основі захисту дисертації з експериментальної фізики у Бонні отримав науковий ступінь доктора фізико-математичних наук. Наступного року нострифікував німецький диплом у Львівському університеті, займався проблемами рентгенології. Невдовзі став одним із найавторитетніших спеціалістів у цій ділянці.

Був одним з ініціаторів проведення першого Конгресу українських інженерів і техніків, який відбувся у Львові 17-18 травня 1932 р., та V з'їзду українських природознавців і лікарів.

У 1934 р. А. Ластовецький одержав диплом магістра фізичних наук і був обраний дійсним членом НТШ; 1935 р. обраний до правління Товариства. Працював у Математично-природописно-лікарській секції (МПЛС). Наукові праці А. Ластовецького виходили у «Збірниках МПЛС», а їх реферативні огляди – у друкованих «Звідомленнях із засідань МПЛС», науково-популярні статті – у львівських журналах «Технічні вісті» та «Przyroda i technika».

Восени 1939 р. А. Ластовецький став завідувачем кафедри фізики Львівського медичного інституту, де працював до самої смерті у званні професора. У воєнні роки був деканом лікувального факультету і проктором Фізичного інституту і німецькомовних Медичних фахових курсів у Львові, брав активну участь у роботі української Спілки наукових робітників.

Загинув від рук польських терористів. Похований на Личаківському цвинтарі.

Науково-популярні статті, примітки й повідомлення А. Ластовецького природознавчої і технічної тематики, адресовані широким колам читачів, протягом 1928-1936рр. регулярно публікувалися на сторінках видань товариства «Просвіта», а в 1931-1936рр. – у газеті «Діло». Зокрема, в газеті «Діло» у різдвяному номері за 1937 р. у рубриці «З нової техніки» були надруковані його повідомлення: «Майбутнє телевізії», «Найцікавіший міст Європи», у рубриці «Сторінка модерної техніки» – його велика стаття «Поворот панцирників»

Лит.: *Енциклопедія Українознавства: словникова частина / Голов. ред. В. Кубійович. – Львів, 1994. – Т. 4: Перевид. в Україні. – С. 1258.*

Арсени П. Пам'яті проф. Андрія Ластовецького // Краківські вісті. – Краків, 1943. – 21 верес. – С. 3; Кучер В. А. О. Ластовецький (31.8.1902-11.9.1943): Життя і діяльність // Студентський прапор. – Львів, 1943. – Листоп. – С. 35-37;

Українська журналістика в іменах. – Львів, 2004. – С.489-491.

ЛЕВИЦЬКИЙ Іван (18.01.1850, с. Берлоги, тепер Рожнятівського р-ну – 30.01.1913, м. Львів) – бібліограф, письменник і журналіст. Навчався у Станіславській гімназії, закінчив філософський факультет Віденського університету. Працював редактором газет “Народна школа” і “Друг народа”, співробітником “Слова”, “Зорі”, “Газети народової”, службовцем різних страхових товариств. З 1909 р. – голова бібліографічної комісії НТШ у Львові. Укладач “Галицько-руської библіографії XIX века” (1888-1895. – Т. 1-2), “Галицько-руської бібліографії за роки 1772-1800” (ЗНТШ. – 1903. –Т. 52. – Вип. 2), “Української бібліографії Австро-Угорщини” (1909-1911. – Т. 1-3), “Прикарпатської Русі в XIX віці в бібліографіях і портретах її діятелів” (1898-1901. – Вип. 1-4), “Реєстру наукових і літературних праць професора Михайла Грушевського” (1906). Автор праці “Погляд на розвій низшого і висшого шкільництва в Галичині в рр. 1772-1800 і розвій руського народного шкільництва в рр. 1801-1820” (1903), історичних оповідань. У Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаніка зберігаються “Матеріали до бібліографічного словника”.

ЛЕВИЦЬКИЙ Кость (18.11.1859, м. Тисмениця – 12.11.1941, м. Львів) – адвокат і публіцист, найвизначніший політичний діяч Галичини кін. XIX – пер. пол. XX ст., дійсний і почесний член НТШ і “Просвіти” член крайографічної і мовної комісії НТШ. Співзасновник і провідний діяч багатьох політичних, економічних і культурних установ. Син священника. Закінчив Станіславську гімназію та Львівський уні-

верситет. У 1899 р. – співзасновник “Української національно-демократичної партії, пізніше її голова, посол до австрійського парламенту і Галицького сейму. В листопаді 1918 р. став першим головою уряду ЗУНР. Після окупації Галичини поляками був головою Союзу українських адвокатів і редактором журналу “Життя і право” у Львові, де все життя працював. У 1939 р. заарештований більшовиками, сидів 20 місяців у тюрмі. Звільнений у 1941 р. У липні 1941 р. був засновником і головою Української Національної Ради у Львові.

Автор праць “Історія політичної думки галицьких українців 1848-1914” (1926), “Історія визвольних змагань галицьких українців в часі світової війни 1914-1918 р.” (1928), “Великий зрив” (1931) та інші.

Літ.: Енциклопедія українознавства. – Львів, 1994. – Т.4. – С.12-68.

Андрусів І., Арсенич П. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848-1939рр. – Івано-Франківськ, 1996. – С.42-44.

ЛЕПКИЙ Богдан (9.11.1872, с. Кругулець Гусятинського повіту на Тернопільщині – 1941, м. Краків) – видатний український письменник й літературознавець, художник, видавець і педагог, дійсний член НТШ. Працював у Краківському університеті. Автор статей про Шевченка і віршів в його честь. Упорядкував і видав п’ятитомне видання творів Шевченка (1919-1920). Започаткував у Кракові шевченківські концерти. Виступав з доповідями про Шевченка в містах Галичини. Так, 6 квітня 1911 р. на ювілейному концерті в пам’ять 50-літніх роковин смерті Т. Шевченка в Станиславові він виголосив змістовну доповідь та декламував “Кавказ”. 24 березня 1914 р. на 100-річному ювілею в залі ім. Монюшка в Станиславові він знову виступив з промовою про творчість Т. Шевченка.

Літ.: Арсенич П. Шляхами Богдана Лепкого по Прикарпаттю. – Івано-Франківськ, 1997. – 64с.

ЛЕПКИЙ Микола (13.01.1842, м. Золотники – 02.04.1924, м. Коломия) – катехит (викладач релігії) в Коломийській гімназії, звичайний член НТШ. Деякий час очолював товариство “Український Народний Дім” у Коломиї, був членом “Просвіти”. Його дочка Олександра (1877-1937) – дружина Богдана Лепкого.

Літ.: Арсенич П. Карпатськими шляхами Богдана Лепкого. – Івано-Франківськ, 1999. – С.7.

Хроніка НТШ. – Львів, 1924. – Ч.57. – С.25.

ЛИТВИНОВИЧ Михайло (05.08.1878, м. Львів – 28.12.1944) – суддя, адвокат, громадсько-політичний діяч. Закінчив Львівську гімназію та Віденський університет. У шкільні роки став членом “Просвіти”, а, навчаючись у Відні, – членом товариства “Січ” та робітничого товариства “Родина”. З 1902 р. працював суддею у Вишніці, а з 1912-го – у Садгорі. Розпорядженням уряду ЗУНР з квітня 1919 р. його призначають радником Станиславівського міського суду. Після окупації Станиславова поляками М. Литвинович був звільнений з роботи. Польські власті пропонували йому роботу при умові, що він перейде у римо-

католицьку віру. Однак М. Литвинович, як патріот своєї віри й народу, з обуренням відкинув цю пропозицію. Він змушений був перекваліфікуватися на адвоката, і, відбувши адвокатську практику у відомого адвоката Лева Ганкевича, відкрив власну канцелярію у Гвіздці, а з 1927 р. – у Станиславові. Проживаючи у Станиславові, М. Литвинович бере активну участь у громадському та культурному житті міста. Він був головою батьківського комітету при чоловічій гімназії (1927-1934), членом “Бесіди”, товариства “Просвіта” та інших. Був звичайним членом НТШ.

Лит.: І. Андрухів, П. Арсенич. Українські правники у національному відродженні Галичини 1848-1939 рр. – Івано-Франківськ, 1996. – С.45-46.

ЛУЦІВ Василь-Орест (січень 1920, Нижній Струтин, тепер Рожнятівського району – березень 2005, Канада) – педагог, науковець, редактор і видавець журналу “життя і школа”, дійсний член НТШ та УВАН в Америці, меценат.

Навчався у Станіславському учительському інституті, де 23.10.1940р. був заарештований, і як член ОУН 24.05.1941 засуджений на 8 років. Після початку німецько-радянської війни разом з колишніми польськими громадянами попав під амністію і виїхав до Персії (Іраку), 1948р. – до Канади. Згодом став викладачем в Монрельському, відтак в Отгевському і Пенсільванському університетах.

Опублікував 25 праць та близько тисячі статей з історії, освіти, культури України. Його основні праці “Гетьман Іван Мазепа” (1954), Агафій Гончаренко (1963), “Церковні братства в Україні” (1976) та ін.

Професор В.Луців із своєї великої бібліотеки (35 тис. книг) у 1992р. 22 тис. книг подарував НТШ у Львові.

Організував збір коштів в українській діаспорі на спорудження пам’ятника Т.Шевченку у рідному селі, на відбудову церков, шкіл в Україні, на допомогу бідним.

Лит.: Лесюк Оксана. Вітвар Свободи. – Рожнятів, 2007. – С.188-191.

МАКАРУШКА Остап (09.08.1867, м. Яворів – 1931, м. Львів) – український філолог і педагог, дійсний член НТШ з 1919 р. Закінчив Львівський університет. Учителював у гімназіях у Коломиї (1897-1905), Львові. Директор учительської семінарії Українського педагогічного товариства у Львові (1911-1921), інспектор середніх шкіл “Рідної школи” (1921-1931). Автор праць з мовознавства, шкільних підручників з класичної філології й педагогіки (“Наука виховання”, “Історія педагогіки”); “Життя і значіння О. Потебні”, біографії О. Огоновського та статей з літератури, педагогіки в часописах “Записки НТШ”, “Правда”, “Зоря”, “Учитель”, “Наша школа”, “Літературно-науковий вісник”.

Лит.: Енциклопедія українознавства. – Львів, 1994. – Т.4. – С. 1438 ЦДІАЛ у м. Львові. – Ф. 309, оп.2. – Спр. 388.

МАКУХ Іван (17.09.1872, с. Дорожів на Самбірщині – 1946, м. Зальцбург (Австрія) – адвокат, громадсько-політичний діяч, член НТШ радикальної партії. Приятелював з І.Франком, М.Павликом,

К.Трильовським. Після закінчення Львівського університету проходив адвокатську практику у Львові та одночасно працював адміністратором в НТШ і безоплатно редагував орган радикальної партії “Громадський голос”. У друкарні НТШ І.Макух переховував нелегальну літературу, а разом з Г.Гарматієм організовував у Львові “Криївку віддиху” для нелегальних революціонерів, які поверталися з Європи до Росії і навпаки.

З січня 1907 р. І. Макух працює адвокатом у Тлумачі. Тут він підключається до культурно-освітньої роботи: створює хати-читальні “Просвіти” по селах повіту, закладає “Січі”, селянські каси, кооперативи, веде передвиборну агітацію.

1908 року населення повіту обирає І.Макуха послом до галицького сейму, де він активно відстоює інтереси українського селянства.

У часи Першої світової війни працює у Львові секретарем “Сільського господаря” та “Союзу для збуту худоби”.

Після проголошення ЗУНР(1918) І.Макух був призначений повітовим комісаром Тлумаччини і секретарем праці й відбудови в уряді ЗУНР, а 3 січня 1919 р. він став секретарем внутрішніх справ ЗУНР.

У червні 1919 р уряд перебирається до Кам’яця, а в грудні 1919 р. І.Макух був призначений головою Крайової Ради у Хмільнику, яка підготувала переворот проти С.Петлюри. Влітку 1920 р. І.Макух повертається до Тлумача, де працює адвокатом і відновлює діяльність українських культурно-освітніх та економічних установ у повіті, за що селяни повіту в 1928-1935 рр. довірили йому захищати їх інтереси у польському сенаті.

1923 року І.Макух був обраний головою радикальної партії, а з 1925 по 1930 р. був заступником Л.Бачинського, після смерті якого знову став головою партії до 1939 р.

З приходом більшовиків у 1939 р. переховувався від НКВС, чим уник арешту, але його дружина була вивезена в Казахстан, де і померла. У 1944 р. І.Макух емігрує до Австрії, де в м. Зальцбурзі і помер у 1946р. Після себе І.Макух залишив спогади “На народній службі”, видані в 1958 р. у Детройті.

Лім.: Енциклопедія українознавства. – Львів, 1994.– Т.4.– С.14-44.

МАНДИЧЕВСЬКИЙ Іван (17.01.1854, м. Надвірна – 26.03.1925, м. Станиславів) – адвокат, громадський діяч, син священика. Навчався на юридичному факультеті Львівського університету, де належав до гуртка І.Франка, М. Павлика і О. Терлецького, з якими був заарештований у червні 1877 р. Брав участь у виданні студентського журналу “Друг”. Підтримував дружні стосунки і листувався з М. Драгомановим. Після закінчення Львівського університету працював адвокатом у Станиславові, де й помер. Володів унікальною правничою бібліотекою і рідкісними виданнями, набутими від спадкоємців, яку перед смертю подарував НТШ у Львів.

Лім.: Енциклопедія українознавства. – Львів, 1994.– Т.4.– С.14-61.

МЕЛЬНИК Микола (11.12.1890, смт. Яблунів, тепер Косівського р-ну – 25.11.1947, м. Нью-Гейвен, США) – педагог, прозаїк, поет, літе-

ратурознавець, музикознавець. Учасник визвольної боротьби 1918-1919 рр. Учителював у Львові, Станиславові, Коломиї. З 1944 р. – на еміграції. Автор збірок новел “По той бік греблі” (1922), “За рідне гніздо” (1927), “Крізь дим і згар” (1928), “На чорній дорозі” (1930), декількох поем. Більшість творів розповідає про події Першої світової війни та національно-визвольну боротьбу, долі гуцулів у цих історичних подіях. Останніми роками вийшли збірки творів “В скарбоні серця” (1992), “Новели” (1994), “Твори” (1995).

Літ.: Енциклопедія українознавства. – Т.4. – С.1491.

Пеліпейко І. Гуцульщина в літературі. – Косів, 1997. – С.59.

МІЛЯНЧУК Василь (1909, с. Добровідка, тепер Коломийського р-ну – 1958, м. Львів) – фізик, дійсний член НТШ, професор теоретичної механіки і фізики Львівського університету з 1939 р. Автор понад 30 праць, що стосуються питань квантової електродинаміки.

Літ.: Енциклопедія українознавства. – Львів, 1994. – Т.4. – С. 15-75.

Центральний державний архів у Львові. – Ф. 309, оп. 1. – Спр. 388.- Арк. 64.

МОЧУЛЬСЬКИЙ Михайло (05.11.1875, м. Миколаїв Львівської обл. – 14.02.1940, м. Станиславів) – нотаріус, літературознавець, письменник і перекладач. Дійсний член НТШ з 1901р. У 1904-1913рр. був членом його управи. Навчався у Стрийській і Львівській гімназіях, на юридичному і філологічному факультетах Львівського університету. У 1918 р. призначений до складу делегації Центральної Ради в Бересті-Литовським. Згодом працював нотаріусом у Гримайлові, а з 1933 р. – у Станиславові. Досліджував творчість Т.Шевченка, І. Франка та інших. Серед досліджень про Шевченка виділяється праця “Гощинський, Словацький і Шевченко як співці Коліївщини” (Львів, 1936).

Шевченко, на думку Мочульського, дав найвиразніший образ Коліївщини.

Мочульський – автор низки статей про творчість Кобзаря, опублікованих у періодичній літературі: “До генези й пояснення “Інтродукції” до “Гайдамаків” Т.Шевченка” (1922), “Літературні паралелі. Шевченків “Сон” і “Призраки” Тургенєва” (1924), “Культ дерева й сокири в Шевченковій поемі” (1930; про фольклорні джерела поезії “У бога за дверми лежала сокира”) та ін.

Літ.: Енциклопедія українознавства. – Львів, 1996. – Т.5. – С. 16-55.

ЩДА у Львові. – Ф. 309, оп.1. – Спр. 388.– Арк. 76-82.

Арсенич П., Гаврилів Б. Меморіальний сквер в Івано-Франківську. – Івано-Франківськ, 2004. – С.45.

НЕДІЛЬСЬКИЙ Софрон (10.01.1857, с. Цуцилів, тепер Надвірнянського району – 08.08.191, м. Коломия) – український класичний філолог, педагог, член Станиславівської філії товариства “Просвіта”, звичайний член Наукового товариства ім. Шевченка. Працюючи в Станиславівській гімназії, допомагав Є. Желехівському у заснуванні Станиславівської філії “Просвіти” та у праці над “Малорусько-німецьким слова-

рем” (написав передмову, подав список джерел до 1-го тому і підготував до друку 2-ий том словника (1896). Обирався членом виділу, бібліотекарем (1898) та заступником голови (1894) Станиславівської філії товариства “Просвіта” від початку заснування (“Зоря”, 1894).

У 1894-1917 рр. був директором української гімназії у Коломиї.

Літ.: Львівська Наукова Бібліотека. Архів Гнатюк., п. 2.–Спр.72.

Хроніка НТШ. – Львів, 1912.– Т.49.– С.29.

НИКОЛИШИН Дмитро (12.10.1884, с. Іванків, тепер Борщівського районуну Тернопільської області – 14.12.1950, м. Львів) – український письменник, літературознавець і видавець, член НТШ. Закінчив Коломийську гімназію (1906) і Чернівецький університет (1910), де українську мову і літературу викладав професор С. Смаль-Стоцький.

Д.Николишин – автор збірок поезій “Хвилини” (1919), “Світання й сутінки” (1936), драматичних творів “Розладде” (1911), “Маєві акорди” (1919), комедії “Артисти” (1924) та інших.

У 1914 р. Д. Николишин заснував у Коломиї власне видавництво “Загальна книгозбірня”, де видав до 40 книг своїх творів та творів інших авторів у серіях: “Загальна книгозбірня”, “Дрібна книгозбірня”, “Дружність”. Позитивної оцінки заслуговують його літературознавчі праці. Досліджував світогляд Шевченка і видав книги: “Погляди Шевченка на Козаччину” (Коломия, 1914), “Історичні поеми Шевченка” (1 вип. Коломия, 1914. – 2-е вид. там же, 1921), з обширним вступом “Шевченківські “Гайдамаки”, де торкнувся питань про історичну освіту Шевченка і його погляди на минуле. Автор доповідей на шевченківських святкуваннях: “Пророк і ми”, (Коломия, 1929), “Між поетом і царем” (1932), “За поетову ідею” (1934).

Докладно проаналізував творчість Андрія Чайковського у книжці “Ювілейний реферат”, (Коломия, 1929) накладом “Жіночого кружка”. В рукописі залишилася книга “Марія Заньковецька. Життєписна повість”.

Літ.: Автобіографія Д. Николишина. – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаніка НАН України, від. рукописів, фонд Калиновича, Спр. 111/к-28/

Николишин Д. Список моїх творів і писань. – Коломия, 1993.

НОВАКОВСЬКИЙ Михайло (1872-1941) – громадсько-політичний діяч, адвокат (до 1914 р. в Богородчанах), член НТШ, радикал, пізніше – соціал-демократ, згодом – діяч націонал-демократичної партії, посол до галицького сейму. З початком війни був одним з організаторів УСС і співробітником Союзу Визволення України. За ЗУНР – комісар Скалатського повіту й член Виділу Української Національної Ради, член надзвичайної дипломатичної місії до Варшави (1919). Згодом працював на Закарпатті, а з 1939 р. – у Словаччині, де й помер.

Літ. : Хроніка НТШ.– Львів, 1918.– С.39.

Енциклопедія українознавства. – Львів, 1936.– Т.5.– С.1279.

ОГОНОВСЬКИЙ Володимир Петрович (09.06.1896, с. Нижнів, тепер Тлумацького р-ну Івано-Франківської обл. – 16.03.1970, м. Львів)–

український громадський діяч, науковець-історик, економіст, географ, журналіст.

Народився у сім'ї вчителя. Освіту здобував у Віденському, згодом – у Празькому університеті, який закінчив 1926 р. З 1920 р. – у рядах УГА боровся проти окупантів та інтервентів.

З 1926 р. у Львові організовував випуск газет «Світло» і «Наша земля», видавав і редагував журнал «Освіта», співпрацював у «Вікнах», «Сельробі», «Силі», очолював видавництво КПЗУ «Книжка».

Активно виступав проти поневолення Західної України Польщею. У 1931 р. заарештований і за Луцьким процесом 57-ми (1934 р.) засуджений до тюремного ув'язнення.

З 1939 р. В. Огоновський перебував на громадській та науковій роботі. Дійсний член НТШ у Львові. Кандидат економічних наук. Завідувач сектора Львівського обласного статистичного управління, обіймав посаду доцента Львівського торгово-економічного інституту (тепер – Львівська комерційна академія). З 1952 р. – старший науковий співробітник Інституту суспільних наук АН УРСР у Львові. В останні роки життя В. Огоновський очолював Львівське відділення Інституту економіки АН УРСР.

Автор понад 60 наукових праць з економічної географії, економіки промисловості, історії народного господарства України, зокрема західноукраїнських земель, демографії: «Східно-європейський степ», «Населення і трудові ресурси західних областей УРСР», «Економіко-географічний нарис західних областей УРСР» та ін.

В. Огоновський надавав постійну допомогу краєзнавцям, економістам, архівним працівникам Львівщини. Він був одним з ініціаторів створення багатотомного довідкового видання «Історія міст і сіл Української РСР».

Лит.: Радянська Енциклопедія Історії України.–Київ, 1971.–Т. 3.–С. 264.

Енциклопедія Українознавства: Словникова частина / за ред. В. Кубійовича.— Львів, 1996.—Т. 5: Перевид. в Україні.— С. 1813;

Григора Д. Огоновський Володимир Петрович // Українська журналістика в іменах.—Львів, 2001.—Вип. 8.— С.211.

Драк М. М. До 70-річчя В. П. Огоновського // Український історичний журнал.—1966.—№ 9.—С. 156;

Кравець М., Сизоненко Г. Велич людини // Вільна Україна.— 1966.— 8 черв.;

В. П. Огоновський: [Некролог] // Вільна Україна. – 17 берез. 1970.

ОГОНОВСЬКИЙ Ілярій (1854, с. Чагрів, тепер Рогатинського району – 1929, м. Львів) – викладач класичної філології, брат Омеляна. Член комісії для класичної філології НТШ. Син священника Михайла. Закінчив Львівський університет. Спочатку працював священником у Нижньому Березові. Відтак у часописі “Правда” (Львів, 1879) опублікував статті “Дещо про гуцулів”, “Слова з Гуцульщини”, “Співанки з Гуцульщини”. Після смерті дружини – дочки пароха Верхнього Березова

Тим'яна Огоновський стає учителем Академічної гімназії у Львові (з 1884); автор “Словаря до Гомерової Одисеї і Іліади” (1900), “Методичної граматики руської мови” (1894, разом з В. Коцовським); статей з класичної філології, перекладів творів грецьких і римських письменників.

Літ.: Енциклопедія українознавства. – Львів, 1996. – Т.5. – С.1813.

ОГОНОВСЬКИЙ Олександр (1848-1891) – професор, громадський діяч, засновник правничої школи Галичини. Закінчивши Львівський університет, він з 1872 р. працює асистентом на кафедрі цивільного права під керівництвом Івана Добрянського. Одночасно з 1872 по 1876 рік є редактором газети "Правда". Здобувши вчений ступінь доктора права та звання професора, О.Огоновський з 1882 до 1891 р. очолює кафедру цивільного права з українською викладовою мовою у Львівському університеті. За його сприяння й активної допомоги у 1880 р. створюється на факультеті "Правничий кружок", де проводиться активна наукова та культурно-освітня робота. У 1889 р. він допомагає й активно підтримує вихід у світ першого правничого журналу "Часопись правнича", на сторінках якого друкувалися і його статті з теорії та практики цивільного права.

О.Огоновський був серед членів - засновників "Просвіти" (1868), Наукового товариства ім. Шевченка (1873), Народної Ради і перший її голова (1885), редактор "Правди" (1872-1876).

Літ.: Андрусів І., Арсенич П. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848-1939рр. – Івано-Франківськ, 1996. – С.51.

ОГОНОВСЬКИЙ Омелян (1833, с. Григорів Рогатинського повіту – 1894, м. Львів) – український мово- й літературознавець, письменник і громадський діяч, священник.

З 1867 р. – керівник кафедри української мови і літератури Львівського університету. Автор шеститомної історії літератури “руської” (1888-1894 рр.), у другому томі присвятив Т. Шевченкові окремий розділ. Видав “Кобзар” Т. Шевченка в 2 т. (1893) із вступною статтею про Шевченка, та інші твори, що були надруковані у “Просвіті”, яку він очолював у 1877-1894 рр. Був постійним членом виділів “Просвіти” (1868-1894). За заслуги для товариства обраний почесним членом “Просвіти”. Коштом і заходом товариства “Просвіта” вийшла книга Остапа Макарушки “Омельян Огоновський его жите і діяльність”. – Львів, 1895. – 64с.

ОГОНОВСЬКИЙ Петро (1853, с. Чагрів, тепер Рогатинського району – 9.02.1917 м. Відень, похований у Львові) – український педагог, дійсний член НТШ (з 1.06.1899), почесний член провідного товариства “Просвіти” у Львові, автор шкільних підручників з математики і фізики.

Член Головного виділу “Просвіти”. У 1906-1910 рр. – голова Матірнього товариства “Просвіта”. Створив просвітньо-організаційну, господарсько-промислову та видавничу комісії. Сприяв виданню серії “Руська Письменність”, відновленню науково-популярного часопису “Письма з “Просвіти”. Ініціатор проведення Просвітньо-економічного

конгресу в 1909 р., видання ювілейної історії товариства “Сорок літ діяльності “Просвіти” М. Лозинського (1908). У НТШ був членом математично-природничо-лікарської секції.

ОЗАРКЕВИЧ Євген (09.06.1861, с. Белелуя Снятинського повіту–21.09.1916, м. Відень) – лікар, громадсько-культурний діяч, дійсний член НТШ (з 1.09.1899). Син о. Івана Озаркевича. Навчався в Чернівецькій та Львівській гімназіях, де належав до свідомих українців. У 8 класі гімназії Євген був членом комітету, який видавав “Дрібну бібліотеку” під редакцією І.Франка з участю М. Павлика та І. Белея. Задумом цього видання було ознайомити галицького читача з кращими зразками російської та світової літератури. З 1879 р. Є. Озаркевич навчався на медичному факультеті Віденського університету, був діяльним членом товариства “Січ”, а в 1884 р. – його головою. У 1888 р. Є. Озаркевич закінчив Віденський університет. Після лікарської практики з 1893 р. працював у Стрию, згодом – повітовим лікарем у Рожнятові, а з 1897 р. – у Львові, де включився в політичне і наукове життя української громади. Був директором “Народної лічниці” (з 1903), дійсним членом математично-природничо-лікарської секції НТШ, редактором “Лікарського збірника” (з 1899), першим головою Українського лікарського товариства та редактором його органу “Здоровле” (1912-1914).

Як член Головного віділу Львівської “Просвіти” Є. Озаркевич проводив антирусофільську роботу по філіях та читальнях, сприяв у розширенні мережі читалень та відверненні селян від впливів москвофільського “Общества ім. М. Качковського”. Виступав з публічними лекціями на медичні теми. У 1901р. зробив у Львові доповідь “Про туберкульоз в Галичині і спроби його поборювання”,

Є. Озаркевич був одним з організаторів Першого українського просвітньо-економічного конгресу, проведеного товариством “Просвіта” у Львові 1-2 лютого 1909 року. На конгресі він очолював гігієнічно-гуманітарну секцію, на якій виголосив основний реферат “Суспільно-санітарні потреби сільського люду”,

З’ясувавши причини великої смертності між селянами, Є. Озаркевич пропонував засновувати безкоштовні амбулаторії у головних містах краю, через школи і “Просвіту” пропагувати потрібні відомості щоденної гігієни.

У часописах “Свобода”, “Діло” він опублікував низку статей, де звертав увагу на впровадження в офіційних установах та громадських організаціях української мови, що мало важливе значення в часи полонізації українців. У 1912 р. в Кракові на підготовчому комітеті I Всеслов’янського з’їзду суспільного оздоровлення Озаркевич вніс пропозицію допустити на з’їзд промови і реферати усіма слов’янськими мовами, щоб учасники з Галицької та Великої України виступали як одно тіло, становили національну секцію.

Лит.: Хроніка НТШ. – Львів, 1918.–Ч.60-62.– С.111-112.

Арсенич П. Родина Озаркевичів. – Коломия, 1998. – С.51-56.

ОКУНЕВСЬКИЙ Теофіль (07.12.1858, с. Радівці, Буковина – 19.07.1937, м. Городенка) – адвокат, громадський і політичний діяч радикального напрямку, звичайний член НТШ до 1914р. Виховувався у с.Яворові Косівського повіту, де його батько Іполіт до смерті 23.05.1902 р. був священиком. Закінчив Коломийську гімназію (1880) і Віденський університет. Працював адвокатом у Станиславові (з 1885) і Городенці (з 1890), де брав участь у заснуванні різних економічних і культурно-освітніх товариств. Був співзасновником Української радикальної партії (1890), членом Української націонал-демократичної партії (з 1899). Був обраний послом до галицького сейму (1889 -1900 і 1913-1914 рр.), а в 1897-1900, 1907-1918 рр. – до парламенту, де захищав інтереси свого народу. Виступав оборонцем у політичних процесах, зокрема перед найвищим судом у Відні, боронив М.Січинського, який за українські кривди убив у 1908 р. галицького намісника Потоцького. Сприяв дослідникам у вивченні Гуцульщини, у розвитку народних промислів.

У Яворові в Окуневських бували І.Франко, О.Терлецький, В.Шухевич, Ф.Ржегорж, О.Кобилянська, Леся Українка та ряд інших діячів української культури, з якими Т.Окуневський підтримував особисті і листовні зв'язки. Листування Окуневського з М.Драгомановим видав М.Павлик («Переписка М.Драгоманова з д-ром Т.Окуневським», 1905).

Заходами Окуневського в Городенці в 1909 р. було основано українську гімназію та філію «Просвіти». В роки Першої світової війни він 2 роки працював у Києві, а після революції 1917 р. повернувся до Городенки, де за сприяння губернатора Галичини і Буковини Д.Дорошенка отримав посаду судового начальника для Городенки і Обертина.

За ЗУНР Окуневський став комісаром Городенківщини та членом Президії Української Національної Ради. На початку 1919 р. д-р Окуневський був звільнений від обов'язків повітового комісара і перейшов до Станиславова як радник апеляційного суду. У квітні 1919 р. український уряд вислав його до Праги вести переговори з чеським урядом і шукати допомоги проти поляків. Потім за порадою Бенеша Окуневський виїхав до Парижа, де застав українську мирову делегацію під проводом Сидоренка. Переконавшись, що французькі політики не сприяють українцям, а полякам, він добивається аудієнції у міністра Ленсінга, який у присутності американського генерала від імені Президента Вілсона заявив, що долю Східної Галичини має вирішити плебісцит. Вдоволений таким запевненням Окуневський згодом повернувся до Городенки, де далі вів адвокатську канцелярію. Та Франція до плебісциту не допустила. За виступ проти польського окупаційного режиму, за бойкот виборів Окуневський 1922 р. був арештований і перебував деякий час у тюрмі окружного суду в Коломиї. У 1935 р. українська громада вшанувала 50 років громадської праці д-ра Т. Окуневського в Народному домі, де з промовою виступив письменник і адвокат А.Чайковський. А через два роки Т. Окуневський помер і похований у Городенці. Промовці д-р В.Старосольський та інші зазначали, що Оку-

невський був людиною високої освіти і культури, український патріот, самостійник, відважний оборонець прав і чести українського народу.

ОКУНЕВСЬКИЙ Ярослав (05.03.1860, с. Радівці, Буковина – 24.10.1929, м. Городенка) – лікар, культурно-громадський діяч, звичайний член НТШ. Народився в сім'ї священника Іполита, який в 1868 р. був переведений на парохію в с.Яворів на Гуцульщині. Ярослав та Теофіл навчалися у Снятині, а потім – у Коломийській гімназії. У 1877-1884 рр. Ярослав – студент медичного факультету Віденського університету, активний член товариства “Січ”, його голова (1880 р.), а також співредактором “Слов’янського альманаха”, який був конфіскований віденською поліцією за публікацію “Політичних пісень українського народу” М.Драгоманова.

З М.Драгомановим особисто познайомився Окуневський у 1891 р., листувався з ним, написав про нього спогади. Він видрукував також спогади про товариша студентських літ О.Терлецького – героя першого “соціалістичного процесу” в Галичині 1877 р. (“Пам’яті Остапа Терлецького” // Літературно-науковий вісник. – Львів, 1902. – С.167-175).

Щоб відродити стипендію військового міністерства, Я. Окуневський йде працювати на флот, де дослужився до генерала медичної служби. Ця служба дала йому можливість побувати майже в усіх країнах басейну Середземного моря, а знання європейських мов – спілкуватися з їх жителями.

З 1883 р. Львівська газета “Діло” почала друкувати нариси Я.Окуневського про ті країни, в яких він побував. У Чернівцях 1890р. Д.Лукаїнович та В.Будзиновський видають їх окремою книжкою під назвою “Листи з чужини”. Другий том “Листів з чужини” вийшов у 1902р. у Львові. Ці художні нариси, що вперше знайомили українського читача з чужими країнами, високо оцінював І.Франко, з яким приятелював автор.

Я.Окуневський часто виступав у центральній пресі на захист своїх земляків. Він матеріально підтримував українські видання. Субсидував видання ювілейного альманаху “Січ” (1908), давав гроші на “Рідну школу”, на бурси для сиріт, на товариство “Просвіта”, яке обрало його своїм почесним членом. Був дійсним членом НТШ.

У 1901 р. Ярослав та Теофіл Окуневські дали по 2 тисячі корон на купівлю Народного дому в Городенці, де розмістилися різні українські товариства і зокрема “Просвіта”.

При уряді ЗУНР був творцем та керманичем української санітарної місії у Відні, де добре прислужився Українській Галицькій Армії (вислав 4 вагони медикаментів).

Після війни осів у Городенці, де в домі свого брата Теофіла займався лікарською практикою. У 1921 р. Я.Окуневський був делегатом 2 Конгресу Міжнародної допомоги дітям, що проходив у Женеві. Брав участь в обидвох конгресах лікарів у Львові, на яких обирався президентом. Старався покращити долю воєнних сиріт.

Був дуже вразливим на несправедливість, на всі негативні прояви тодішнього життя. Після його трагічної смерті Календар “Просвіти” на 1931 р. помістив про нього обширну статтю.

Літ.: Енциклопедія українознавства. – Львів, 1996. – Т.5. – С. 1838.

ОНИЩУК Антон (08.07.1883, м. Коломия Івано-Франківської обл. – 14.10.1937) – український фольклорист, етнограф, педагог і просвітній діяч, член етнографічної комісії НТШ. В 1904 р. закінчив Станіславівську учительську семінарію. Працював учителем на Гуцульщині, а у 1908-1914 рр. у Карлові на Покутті. Автор етнографічних праць “З народного життя гуцулів”, “Останки первісної культури у гуцулів”. Записані ним народні пісні, перекази про опришків, казки, колядки, похоронні звичаї опублікував В.Гнатюк в Етнографічному збірнику (т.31-32). Передав для музею НТШ експонати з Гуцульщини і Покуття.

Виступав по селах з лекціями про Т. Шевченка, допомагав у роботі “Січей”, читалень “Просвіти”, гуртків художньої самодіяльності. Створив при “Січі” в Карлові духовий оркестр і брав діяльну участь на Снятинщині в організації святкування 100-річчя з дня народження Т.Шевченка.

З розпадом Австро-Угорщини Антона Онищука обирають від Снятинщини членом української національної Ради і він бере активну участь в установленні влади ЗУНР, в організації народних мас на боротьбу з австрійцями, румунськими та польськими окупантами. В 1919 р. з УГА відступає до Кам’янка-Подільського, а з 1920 р. і до арешту у 1933 р. працював у Києві в музеї та на викладацькій роботі у художньому інституті (1926-1933). Був консультантом першого кінофільму про Т. Шевченка.

Реабілітований у 1983 р.

Літ.: Арсенич П. Етнографічна діяльність Антона Онищука // Нар. творчість та етнографія. – 1989. – №4. – С.22-28.

Арсенич П. Листування Антона Онищука з Володимиром Гнатюком // Українознавство: документи, матеріали, раритети. Інститут українознавства при Прикарпатському у-ті. – Івано-Франківськ: Плай, 1999. – С.423-466.

ОХРИМОВИЧ Володимир (25.05.1870, с. Велдіж Долинського повіту – 06.11.1931, м. Львів) – адвокат, учений-етнограф, журналіст, громадсько-культурний і політичний діяч.

Син священика Юліана. Навчався у Стрийській гімназії (1881-1888) та Львівському університеті (1888-1893) – спочатку на філософському, а з 1889 р. – на юридичному факультетах. В університеті був головою товариства “Академічне Братство”. В 1897 р. здобув докторат права. Працював адвокатом у Стрию (тут відбував адвокатську практику у доктора Євгена Олесницького), Заліщиках, а з 1907 року – у Львові в кредитовому товаристві “Дністер”, в якому згодом був директором.

Разом з І.Франком був членом-засновником Української радикальної партії (1890) й співробітником журналів “Народ”, “Жите і слово”, газет “Громадський Голос”, “Діло” (в 1902 – редактор), редактором-

засновником “Стрийського голосу” (1 серпня 1895), видавав “Будучність”, “Свободу”.

Був співзасновником Національно-Демократичної партії, послом до австрійського парламенту (1907-1908).

У 1915-1917 як заручник був на засланні у Симбірську. Після повернення з Росії до Львова у 1918 р. став членом Української Національної Ради, а згодом Української Трудової Партії (з 1923 року був її головою). 1925 року став членом УНДО.

Д-ра В. Охримовича за наукові праці обрали 1.06.1899р. дійсним членом НТШ історично-філологічної секції (з 1899). Був членом етнографічної та мовознавчої комісії, членом виділу (1913), очолював статистичну комісію НТШ, був деякий час заступником голови НТШ. Обраний кореспондентом Петербурзької академії наук та професором українського тайного університету у Львові й деканом його правничого факультету (1920-1925).

Найважливіші його праці: “Знадоби до пізнання народних звичаїв і поглядів правних” (“Житє і Слово”, 1895), “Про останки первісного комунізму у Бойків-Верховинців в скільськїм та долинськїм судовім повіті” (НТШ, т. XXXII, 1900); “Українські приповідки правничі, систематично впорядковані та юридично пояснені” (1912), “Чому я повернувся, прилюдна сповідь” (1926).

Лит.: Андрухів І., Арсенич П. *Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848-1939 рр.* – Івано-Франківськ, 1996. – С.56.

Качкан В. *Хай святиться ім'я твоє.* – Чернівці: Прут, 1994. – С.152-156.

ПАВЛИК Михайло (17.09.1853, с. Монастириськ, тепер у складі м. Косова – 26.01.1915, м. Львів) – український письменник, журналіст, видавець і громадський діяч, дійсний член філологічної секції НТШ (з 1.04.1900), перший бібліотекар НТШ. Крім літературних творів опублікував наукові праці “Про русько-українські народні читальні” (1887), “Опис творів Івана Франка за перше 25-ліття його літературної діяльності 1874-1898” (1898).

Найважливіша частина діяльності М. Павлика була редакторсько-публіцистичною. Ще студентом брав участь у редагуванні “Друга” і помістив там (1876) свою першу статтю “Потреба етнографічно-статистичної роботи в Галичині”. По упадку “Друга” він заснував при допомозі закордонних українців і редагував спільно з Іваном Франком журнал “Громадський друг”, а далі – “Дзвін” та “Молот” (всі були конфісковані). В Женеві брав участь у редакції “Громади”, а після повернення до Галичини – у газеті “Праця” та в популярній “Батьківщині”. У 1890-1895 рр. редагував “Народ”, часопис для інтелігенції, та “Хлібороб”, часопис для селян, а опісля довгі роки з перервами – “Громадський голос”. У всіх тих часописах друкував власні матеріали з різних питань, а деякі статті випускав також окремими відбитками.

Лит.: *Хроніка НТШ.* – Львів, 1918. – С.102-104.

Качкан В. До верховин вселюдського поступу. Новий погляд на життєдіяльність Михайла Павлика // Хай святиться ім'я твоє. – Івано-Франківськ, 2000. – С.34-57.

ПАНКЕВИЧ Юліан (1863 – 1933) – український художник. Писав картини релігійного змісту, жанрові композиції, портрети, пейзажі. Автор твору “Т. Шевченко після повернення із заслання” (1904), композиції “Т. Шевченко на тлі Дніпра” (1922).

ПАЧОВСЬКИЙ Василь (1878, м. Золочівщина – 1942, м. Львів) – поет і драматург, один із провідних представників літературного угруповання “Молода Муза”, педагог, дійсний член НТШ. Вчителював у гімназіях у Станиславові й Львові. У 1915-1918 рр. працював в австрійських таборах українських полонених, у 1920-1929 рр. на Карпатській Україні вчителював у гімназіях Берегова, згодом у Галичині – в Перемишлі й Львові, де й помер.

Автор поетичних та драматичних творів, серед них: “Сонце руїни” (1911), “Гетьман Мазепа” (1933), “Історія Подкарпатської Русі” (1921), “Срібна земля” (1938), “Історія Закарпаття” (1946).

Літ.: Енциклопедія українознавства. – Т. 5. – С. 1964.

ПАЧОВСЬКИЙ Михайло (1861, с. Добростани Городоцького повіту, тепер Яворівського району Львівської області – 05.03.1933, м. Львів) – український педагог, письменник, редактор, публіцист, громадський діяч.

Упродовж 1874-1882 рр. навчався у Львівській академічній гімназії. Університетські студії відбував у Відні, де вивчав класичну та слов'янську філологію. 1895 р. промувався на доктора філософії у Чернівецькому університеті.

Учителював у гімназіях Коломиї та Львова, був засновником і довірою директором приватної української гімназії ім. М. Шашкевича в Долині (1911-1922рр.) упорядковував шкільні підручники. М. Пачовський плідно працював на науковій ниві, його статті та розвідки публікувались у різних періодичних виданнях, а також виходили окремими виданнями: «Про вплив християнства на українську усну словесність» “Учитель”, 1892-1893, «Про руські биліни і думи» “Учитель”, 1895, «Гуманні ідеї Шевченка» “Учитель”, 1895, «Жіночі типи в поемах Шевченка» “Правда”, 1896, «Літературна мова на Україні» “Україна”, Київ, 1907, «Повісті Федьковича для молоді» (Львів, 1890), «Похоронний обряд на Русі» (Львів, 1903), «Становище й наука української мови в гімназіях» (Львів, 1909), «Ілюстроване українсько-руське письменство» (Львів, 1909) та ін. Протягом 1900-1902 рр. М. Пачовський редагував дитячий журнал «Дзвінок», який видавало Руське педагогічне товариство у Львові. Він був діяльним членом цього Товариства і виконував функції секретаря.

Багато праці докладав М. Пачовський для створення та розвитку жіночих шкіл і семінарій. Значний вплив на формування громадського жіночого руху мали його реферати, виголошені такому і під час вій-

ни. Це сприяло заснуванню 1920 р. на взірєць віденського «Фрауенфєрайн» жіночої організації «Союз Українок».

У період ЗУНР М. Пачовський був обраний членом Української Національної Ради (1918-1919).

Лит.: *Енциклопедія Українознавства: словникова частина / за ред В. Кубійовича. – Львів, 1996. – Т. 5: Перевид. в Україні. – С. 1965.*

[Некролог] // Українська Школа. – 1933. – Ч. 3-5. – С. 8.

ПЕТРУШЕВИЧ Володимир (1848 – ?) – священик УГКЦ, парох м. Калуша, член українських економічних і просвітніх товариств, заступник голови Народного дому у Калуші, член “Просвіти” та звичайний член НТШ.

Лит.: *Хроніка НТШ. – Львів, 1913, 1914. – Ч. 53-57. – С. 25, 26.*

ПОРАЙКО Іван (30.07.1855 – 1931) – священик, засновник і директор учительської семінарії сестер Василянок у Станиславові, катехит, референт єпископської консисторії. Звичайний член НТШ.

ПРИЙМАК Михайло (дата народження і смерті – невідомі) – суспільно-громадський діяч, член НТШ. Працював учителем в Іспасі Горішньому, підтримував зв'язки з В.Гнатюком, для якого записував пісні, перекази, оповідання про опришків та інші етнографічні матеріали, що були опубліковані в Етнографічному збірнику.

РАКОВСЬКИЙ Іван (24.08.1874, с. Протеси Рогатинського району, тепер Жидачівського району Львівської області – 01.03.1949, США) – педагог, антрополог, вчений європейського рівня, почесний член НТШ.

Навчався 1880-1884рр. у народній школі в с. Чагрів тепер Рогатинського району, де батько в той же час був парохом, Станислівівській гімназії (1884-1886). Закінчив Львівську українську Академічну гімназію (1892) та Львівський університет (1896) у якому здобув докторський ступінь (1903). У 1898-1908 роках викладав природничі науки у Коломийській гімназії.

У 1903р. обраний дійсним членом математично-природно-лікарської секції НТШ та був редактором збірників секцій (1915-1926рр.). У 1903 році І. Раковський очолив Українське педагогічне товариство в Коломиї. У наступні роки (1904-1905) Ф. Вовк та І. Раковський у Коломиї провели антропологічні обміри вояків-українців гарнізону, а далі вони об'їздили Гуцульщину й Лемківщину, потім Поділля, де переміряли 726 осіб, зроблено понад півтори тисячі фотографій, зібрано колекцію волосся та великий етнографічний матеріал для Музею НТШ, Музею народознавства у Відні і найбільше зібрано матеріалів для етнографічного відділу Російського музею ім. Олександра III в Петербурзі, які тепер зберігаються у Музеї етнографії Російської Федерації у Санкт-Петербурзі.

1903 року в Коломиї при Народному домі була заснована “Артистично-викладова секція”, а пізніше Народний університет, в якому професор І. Раковський читав лекції на тему „Про наше здоров'я”, а у 1904

році в часописі “Поступ” опублікував цикл матеріалів під назвою “Листи про природу”.

У 1908 переїхав до Львова, де працював секретарем НТШ, обирався членом Виділу НТШ, головою НТШ у 1935 і 1939 роках. У 1930-1935рр. був головним редактором першої “Української загальної енциклопедії”, що вийшла у Коломиї у трьох томах.

1944 емігрував до Німеччини де в Мюнхені був обраний головою НТШ (1947), а у грудні 1948р. до США.

Автор підручників, праць “Расовість слов’ян” (1919) та багатьох статей.

Лит.: Головацький І. Іван Раковський. Життєписно-бібліографічний нарис. – Львів: НТШ, 2004.

РИБЧИН Іван (05.09.1892, с. Братишів, тепер Глумацького р-ну Івано-Франківської обл. – 17.01.1970, м. Сідней, Австралія) – український педагог, вчений, громадський діяч, редактор.

Народився у сім’ї селянина. У 1905-1913 рр. навчався в Українській державній гімназії у Станіславові, яку закінчив з відзнакою у червні 1913 р. У тому ж році І. Рибчин став студентом Чернівецького університету, де вивчав філософію, психологію, педагогіку, українську мову й літературу, класичну філологію, був обраний до керівництва студентського товариства «Січ».

На початку Першої світової війни вступив добровольцем до УСС, служив у сотні Вітовського й Дудинського. Через хворобу залишив військову службу. З 1915р. навчався на філософському факультеті Віденського університету до березня 1917 р., брав участь у товаристві «Січ», студентському хорі, виступав із доповідями для студентів-українців.

З жовтня 1917 р. учительював у Станіславській гімназії. На час існування ЗУНР працював секретарем місцевої Української національної ради й редактором (разом з Р. Заклинським) щоденника «Нове життя», що виходив з листопада 1918 р. до квітня 1919 р. У січні 1919 р. вступив до УГА, а через два місяці був призначений до місії Червоного Хреста УНР в Лінцу (Австрія) та Інсбруку (Тироль) для допомоги українським військовополоненим з Франції та Італії. Переїхавши згодом до Відня, продовжив студії у Віденському університеті. Тут захистив 9 грудня 1921 р. докторську дисертацію з філософії «Істота й дія індивідуального й соціального змагання».

Повернувся І. Рибчин до Галичини в січні 1922 р. Викладав у Станіславській українській державній гімназії. 1924 р. шкільна кураторія перевела його до Другої державної гімназії з польською мовою навчання, де він продовжував працювати до 1939 р. Водночас викладав у дівочій гімназії та ліцеї сестер Василянок. Брав участь у громадському житті краю: входив до керівництва товариств «Просвіта», «Рідна школа», був також членом Учительської громади у Львові, очолюючи протягом десяти років (1923-1933) її місцеву філію у Станіславові. Разом з іншими членами громади працював над завершенням будівництва вакаційної оселі «Маковиця» у Ямній. Виступав із доповідями з історії філософії,

історії України та української літератури у читальнях «Просвіти». На сторінках галицької преси публікував численні наукові й науково-популярні статті, зокрема про українського історіософа М. Драгоманова, німецького філософа та психолога В.Єрузалема.

Після вересня 1939 р. працював в інспектораті народної освіти, директором української середньої школи № 11, а з осені 1940 р. – завідувачем польської середньої школи № 8. Під час німецької окупації обіймав посаду шкільного інспектора до липня 1944 р.

Улітку 1944 р. переїхав з родиною до Австрії. Улітку 1945 р. перейшов до британського цензурного відділу в Грацу, викладаючи водночас в Інституті для перекладачів при Інституті славістики Університету в Грацу та очолюючи керівництво українських гімназійних курсів. Там захистив габілітаційну працю «Соціопсихічна динаміка українського козацтва» 1949 р., за яку йому було присвоєно звання доцента історії й соціології східних слов'ян Грацького університету.

У жовтні 1950 р. виїхав до Австралії, де вчителював у сіднейських школах.

І. Рибчин – дійсний член НТШ в Австралії, у 1962-1970 рр. очолював крайову управу Товариства в Австралії. За час його головування поширено діяльність НТШ: постали два нові осередки – в Мельбурні й Аделаїді. Так, члени Мельбурнського осередку почали співпрацю у підготовці до видання книги «Українці в Австралії», яка мала охопити всі ділянки життя українців у цій країні.

І. Рибчин – автор багатьох наукових праць, зокрема: «Геопсихічні реакції та їх вплив на формування вдачі українця» (Мюнхен, 1966), «Динаміка українського козацтва» (1970), українського варіанту габілітаційної праці. Він також друкував у австралійській та європейській українській пресі численні статті й розвідки історіософської, громадсько-політичної та культурної тематики. 15 останні місяці життя працював над романом «Розпорошені сили». Помер на 77-му році життя у Сідней, де й похований.

Літ.: Енциклопедія українознавства: словникова частина / за ред. В. Кубійовича. – Париж-Нью-Йорк, 1973. – Т. 7. – С. 2505.

Енциклопедія української діаспори. – Київ - Нью-Йорк – Чикаго - Мельбурн, 1995. – Т. 4. – С. 170.

Ткачук Д. Проф. Іван Рибчин – науковець і педагог // Альманах Станиславівської землі. – Нью-Йорк - Торонто - Мюнхен, 1975. – С. 678-680.

РОЗДОЛЬСЬКИЙ Осип (22.09.1872, с. Добриводи, тепер Збарзького р-ну Тернопільської обл. – 27.02.1945, м. Львів) – педагог, філолог, етнограф і перекладач. Закінчив Львівський університет (1897). Вчителював у гімназіях Коломиї, Перемишля і Львова. Збирач і дослідник української народної музики. Записав у 1900-1936 рр. декілька тис. народних пісень з мелодіями. Був звичайним членом НТШ.

Літ.: В. Полек, Д. Дзвінчук, Ю. Угорчак. Відомі педагоги Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ. – 1997. – С. 126.

РОМАНЧУК Юліан Семенович [псевд.: Ю. С. Поступи шин] (24.02.1842, с. Крилос, тепер Галицького р-ну Івано-Франківської обл. – 22.04.1932, м. Львів) – український письменник, журналіст, педагог, політичний і громадський діяч, дійсний член НТШ (22.12.1909).

Народився у сім'ї народного вчителя. Закінчив університет у Львові. У 1863-1900 рр. викладав класичну філологію у львівській гімназії.

1873-1878 рр. редагував «Правду», а з 1879 р. – часопис для народу «Батьківщина» (Львів). Перші річники часопису, майстерно відредатовані, належать до кращих досягнень української журналістики в Галичині. Співзасновник і співредактор часопису «Діло» (Львів), місячників «Ruthenische Revue», «Ukrainische Rundschau» (Відень). Член-засновник товариства «Просвіта» (почесний член, у 1896-1906 рр. – голова), дійсний член НТШ, другий голова, згодом – почесний член «Учительської громади».

Ю. Романчук – видавець і редактор творів Т. Шевченка у Галичині «Поезії» (1902); «Твори», I-II (1907); «Кобзар» (1914), дослідник текстів Шевченкових поезій, автор літературно-критичних статей, ініціатор видання «Просвітою» бібліотеки української класики «Руська письменність».

У 1904-1920 рр. Ю. Романчук редагує місячні книжечки і календарі «Просвіти», упорядковує видані у 1879 р. шкільні підручники, зокрема українську читанку для народних і середніх шкіл, у які разом з Р. Барвінським у 1890 р. увів фонетичний правопис.

У 1883 р. при виборах до сейму він (один із 9 незалежних українських послів) звернув на себе увагу промовою у сеймі, в якій висловив недовір'я українців до польської сеймової більшості і до польських виборів до сейму. У 1885 р. домігся, що галицький намісник і крайовий маршалок промовляли у сеймі не тільки польською, а й українською мовами.

У 1884 р. зібрав перше повітове народне віче в Долині, у 1885 р. взяв участь у створенні політичного товариства «Народна рада». 25 листопада 1890 р. виступив з промовою у сеймі, яка засвідчила про прихід «нової ери» у польсько-українських взаєминах. За результатами виборів до парламенту став послом з округи Бібрка-Долина-Калуш.

У 1899 р. був одним із засновників Української національно-демократичної партії у Галичині. У 1900 р. очолив групу українських опозиційних послів. У цей же час (1902) пише брошуру німецькою мовою «Українці і їх противники у Галичині» – відповідь на брошуру д-ра С. Смолки «Українці і їх прихильники в Берліні».

У 1900-1910 рр. разом з Є. Олесницьким і К. Левицьким був членом політичного проводу галицьких українців. У 20-х рр. очолював скликувану для політичних консультацій Раду сеньйорів.

Літ.: Енциклопедія українознавства: словникова частина / за ред. В. Кубійовича. – Париж - Нью-Йорк: Молоде життя, 1973. – Т. 7. – С. 2568, 2569.

Українська журналістика в іменах. – Львів, 1995. Вип.2. – С.191-192.

Архівні джерела: ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України. Відділ рукописів.– Ф. НТШ, спр. 479/1; ф. НТШ, спр. 131; ф. 17 (Буч.), спр. 129, п. 4; ЦДА України, м. Львів. – Ф. 382.

РОНДЯК Петро (31.08.1873, с. Розділевичі на Самбірщині – 15.04.1944, м. Турка Львівської обл.) – адвокат, суддя, громадсько-політичний діяч, звичайний член НТШ. Закінчив Львівський університет. Був суддею у Яблунові та Косові. З 1918 р. працював адвокатом у Косові. Працював у місцевій філії “Просвіти”, “Рідної школи”, був засновником Народного дому, кооперативу “Народна торгівля”, товариства “Сокіл”. Разом з іншими заснував у 1923 р. у Косові килимарську спілку “Гуцульське мистецтво”. Проводив активну роботу щодо створення в Косові Гуцульського музею, де б експонувалися вироби народного мистецтва. На зборах філії 18 лютого 1926 р. був обраний головою Косівської філії “Просвіти”, яка об’єднувала 22 читальні.

5 серпня 1928 р. як голова організаційного комітету виступав на відкритті пам’ятника Т.Шевченкові у Старому Косові .

Як політичний діяч належав до УНДО. З його ініціативи 8 грудня 1926 р. у Косові відбувся повітовий з’їзд УНДО, який обрав П.Рондяка головою Повітового Комітету та членом ЦК УНДО.

Лит.: Андрухів І., Арсенич П. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848-1939 рр.– Івано-Франківськ, 1996.– С.58-59.

САБАТ Микола (09.12.1867 – 05.08.1930) – педагог, багаторічний директор Станиславівської української гімназії, заступник секретаря освіти ЗУНР. Закінчив Станиславівську гімназію та Львівський університет, де отримав ступінь доктора філософії з обсягу класичних наук. Перший директор і організатор Станиславівської державної української гімназії. На початку Першої світової війни був заарештований російською владою, але врятувався від заслання. Виїхав до Відня, працював там інспектором натуральних курсів українців-вояків австрійської армії. Після окупації поляками Галичини виїхав до Відня, викладав в Українському Вільному університеті у Відні, потім – у Празі, 1921-го року повернувся до Станиславова на попередню посаду. Викладав в Українському таємному університеті у Львові, з 1927 р. – директор державної української академічної гімназії у Львові.

За наукову діяльність був обраний дійсним членом НТШ у Львові і членом-співробітником філологічної комісії Краківської академії наук.

Лит.: Полек В.І., Дзвінчук Д., Угорчак Ю. Відомі педагоги Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997.– Т.1. – С.129.

САМОТОВКА Іван – учитель с. Середне, тепер Калуського району. Звичайний член НТШ.

СЕЛЬСЬКИЙ-ЩАСНИЙ Фелікс (1852, с. Колодниця біля м. Стрия – 20.05.1922 хутір Вигодівки біля с. Витвиці Долинського району) – лікар і громадський діяч, дійсний член НТШ (з 1899р.).

Під час навчання в Дрогобицькій гімназії заприятелював з І.Франком. Після натури у Львівській гімназії 1872 р. вступив на медичний факультет Віденського університету, у 1875 р. був головою Українського Академічного товариства "Січ". Під час студій стан членом першого соціалістичного гуртка молоді, що склався під впливом М. Драгоманова. Разом з керівниками гуртка Іваном Франком та Михайлом Павликом засуджений 1877 р. Після звільнення з тюрми 1880 р. закінчив медичні студії. Спеціалізувався з гінекології у віденських шпиталях. В 1883 р. переїхав до Львова, де розгорнув приватну практику. З 1919 р. працював ще у Болехові. Підтримував дружні зв'язки з І.Франком, М.Павликом та О.Терлецьким. Прибрав ім'я Щасний як переклад українською мовою наданого йому при хрещенні імені Фелікс. Був співзасновником разом з Є.Озаркевичем математично-природничо-лікарської секції НТШ, публікував у "Лікарських Збірниках" свої наукові праці.

Брав участь у розробці української медичної термінології. Ряд його наукових статей надруковано у німецьких та польських медичних журналах. Його праці присвячені насамперед окремим питанням гінекології. Входив до складу Найвищої санітарної ради уряду Австро-Угорщини, відзначений орденом цісаря Франца-Йосифа. 1919 р. виконував обов'язки повітового лікаря, був президентом Надзірної ради "Народної Торгівлі". Помер у своїй садибі. Похований у спеціально збудованій каплиці біля власного будинку. 1945 р. могилу зруйнували більшовики, будинок згорів. Потім на його фундаменті поставлено будинок-профілакторій працівників лісової промисловості. Завдяки ініціативі д-ра Мирона Кассараби зібрано матеріали про життя і діяльність Ф.Сельського-Щасного, відкрито у цьому будинку меморіальну кімнату-музей.

Праці: Siedem lat trwajaca epilepsy a. histeryczna przy tyfozgiqciu macicy. Zuprine wyleczenie po odprowadzeniu macicy i wtozeniu kra,zkn Hodgego. – WiadomoAcI Lekarskie. 1887; Na czem polega leczenie wypadniecia macicy metoda, Brandta? – Wiadomosci Lekarskie, Krakow. 1888, t.III; Vomitus grawidarum. – Wiadomosci Lckarskie, Krakow, 1888, till; Przyczynek do operacyjnego leczenia przodopochylenia macicy. – Wiadomosci Lekarskie, 1888; Kilka sWw o inechanizmie prawidlowych i patologicznych pofozen macicy. – Przeglal Lekarski, 1897; Zur Mechanik der nonnalen' uiul pathologischen Lager-veranderiingeii der Gebarmutter. – Zentralblatt fi'ir Gynaekologie. Leipzig, 1897; Retroflexionsstreiflagen. – Ibidem, 1898; Das Wesentliche in der Thure Brandtschn Behandlungsmethode der Uterus Prolapser. Modifikation der Methode. - Ibidem, 1899; До механіки нормальних і патологічних змін положення материни. – ЗМПЛС НТШ, Львів. 1897. Т.І. С.1-14; Спирні питання про відклин родннці. – Там же. 1898. Т.1. Вип.2. С.1-16.

Лім.: ЕУ, 1973.– Т.7.– С.2746.

УРЕ, 1983.– Т.10.– С.103.

СЕНЬКІВ Іван (07.10.1913, хутір Київці с. Побережжя поблизу Сзуполя – 01.11.1993, Німеччина) – вчений-етнограф і громадський діяч, дійсний член філологічної секції НТШ у Нью-Йорку (січень 1989р.)

Селянський син. Закінчив Станіславську гімназію (1934); вступив до Варшавського університету, де студював етнографію.

Відтак виїхав на Гуцульщину, де вивчав житло, побут і звичаї Гуцулів, полонинське господарство. У вересні 1939р. приїхав до Берліна, де працював у Етнологічному музею і продовжував навчатися. Після успішних іспитів одержав диплом доктора філософії Берлінського університету за працю “Пастуше життя гуцулів”

В 1949-1952рр. працював перекладачем в американському консульстві в Гамбурзі, а згодом – у державній бібліотеці. Це дало йому змогу повернутися до етнографічних досліджень, підсумком яких стала книга “Гуцульська спадщина”, “Праці з життя і творчості гуцулів” (Київ, 1995).

СМИК Роман (03.10.1918, с. Жовчів на Івано-Франківщині – 25.12.2007, Коал Сіті, штат Іллінойс, США) – лікар, українознавець, культуролог, меценат, суспільно-культурний діяч української громади в США. Фінансово і особисто підтримував діяльність НТШ у Нью-Йорку, членом якого став у 1983р. Створив при ньому фундацію Б.Лепкого, братство Андрія Первозванного та організував розбудову патріаршого фонду після повернення Йосипа Сліпого із заслання. У 1973-1976рр. був хоронителем архіву Б.Лепкого, який передав відділенню НТШ у Нью-Йорку, де понині він зберігається. Постійно жертвував великі кошти на побудову соборів св. Ольги і Володимира в Чикаго, св. Софії в Римі; розбудову Українського Католицького університету в Римі, організацію і діяльність Українського Вільного університету в Мюнхені.

У доробку Р.Смика 102 українознавчі праці, серед них 40 на лепківську тематику, що друкувалися в США, Канаді, Україні, Польщі й міжнародних виданнях.

Заходами й переважно коштом доктора Р.Смика споруджено пам’ятники Б.Лепкому у с. Жукові, у с. Кругулець та в м. Бережанах на Тернопільщині, відкрито п’ять музеїв у місцях пов’язаних з родиною Лепких, декілька пам’ятних знаків (Бережани, Поручин, Жуків, Івано-Франківськ, Ярмече).

За вагомий особистий внесок у зміцнення міжнародного авторитету України, популяризацію історичних та сучасних надбань українського народу нагороджений у 2005р. орденом “За заслуги” III ступеня.

Літ.: Лежить на серці доля України: Ювілейна збірка на пошану д-ра Р.Смика / Редактор-упорядник Н.Волинець. – Тернопіль: Джура, 2008. – 352с.

СТАСЮК Василь (17.07.1887 с. Товмачик тепер Коломийського району – 20.05.1960 м. Стрий) – вчений-математик і талановитий педагог, дійсний член НТШ.

Селянський син. Успішно навчався у Коломийській українській гімназії (1899-1906), Віденському університеті (1906-1911), де студіював математику, фізику і астрономію.

У тому ж університеті 1912 р. за дисертацію „Геометрія Лобачевсько і її представлення в евклідових просторах“, виконану під керівництвом проф. А. Штоера, здобув учений ступінь доктора філософії у галузі математики й астрономії. Дисертаційна праця була внеском в інтерпретацію і поглиблення теоретичних постулатів Миколи Лобачевського, сприяла ширшому ознайомленню наукового світу з доробком одного з найвизначніших учених українського походження.

Іншою ділянкою, яку розвивав молодий науковець, стала асекураційна страхова математика. Його дослідження у цій галузі мали значення не тільки для впровадження наукових засад у діяльність страхових установ, а й у розв'язання більш загальних проблем статистичної математики, застосування якої надзвичайно широке. Свої знання у цій галузі Стасюк у 1910-1920 рр. використав для оптимізації діяльності львівських українських асекураційних компаній, які діяли в Галичині: спершу товариства взаємної безпеки майна „Дністер“, пізніше – товариства взаємних забезпечень життя і ренти „Картатій“. Обидві ці обставини відіграли значну роль в українському суспільстві, сприяли економічним та освітнім акціям. Працюючи у страхових компаніях, В. Стасюк вважав за необхідне поглибити знання з різних наук, тому навчався як вільний слухач на філософському (1912-1913) і правничому (1916-1917) факультетах Львівського університету.

Ураховуючи високий науковий рівень праць В. Стасюка, Математично-Природописно-Лікарська секція НТШ на засіданні 6 березня 1920 р. обрала його дійсним членом НТШ. Важливою підставою для згаданого обрання В. Стасюка стали опубліковані ним в 1919 р. у збірнику „Математично-Природописно-Лікарської секції“ НТШ наукові праці.

У тодішній Польській державі українським ученим, за невеликими винятками, був закритий шлях до університетської кар'єри. У 1919 р. В. Стасюка запросили викладати у Львівському українському (таємному) університеті, але він не зміг переїхати до Львова. В. Стасюк спершу працював у Коломії (1921-1924), а згодом був змушений працювати в Лежайську (1924-1925) і Ланцуті (1925-1928).

З 1928 р. працює у Бережанській гімназії. Поряд з викладанням В.Стасюк бере участь в українсько-громадському житті. У жовтні 1939р. гімназія була реорганізована в середню школу №1, в якій Стасюк тепер працював тільки учителем. Упродовж трьох навчальних років (1941-1944) був директором відновленої Бережанської гімназії.

3 серпня 1958р. В Стасюк викладав математику у Стрийській середній школі №5, керував математичним гуртком, неодноразово вигравав конкурси при розв'язуванні задач, що друкувалися в журналі “Математика в школі”. Як кращий педагог отримав звання “Відмінник народної освіти” (1945), “Заслужений учитель школи УРСР” (1957).

Багато колишніх його учнів стали науковцями, педагогами. Слідами батька пішов син Ігор, нині член-кореспондент НАН України, заступник директора Інституту фізики, активний діяч НТШ у Львові.

Лит.: Ісаєвич Г., Парасюк О., Крикун М. Василь Стасюк – математик і педагог // Вісник НТШ. – Львів, 2002. – Число 28. – С.19-20.

СТЕБЕЛЬСЬКИЙ Богдан (15.03.1911, с. Томашівці тепер Калуського району – 1994, м. Торонто, Канада) – український художник-графік, мистецтвознавець, журналіст і культурно-освітній діяч, дійсний член НТШ.

Закінчив Краківську Академію мистецтв (1939). Після 1944 працював на еміграції в Німеччині і з 1949 у Канаді.

Відбувши свою контрактну роботу, у 1955 році переїхав до м. Торонто, і тут включився знову у свою сферу зацікавлень та праці як редактор тижневика “Гомін України”. Особливу увагу присвятив він мистецтву та літературі, створивши щомісячний додаток “Гомону України” під назвою “Література і Мистецтво”.

Богдан Стебельський, як голова української спілки образотворчих мистців (1958-1972), включився в інтенсивне творче життя. Він організував світові виставки українського мистецтва у Детройті (США) 1960р., і в Торонто (Канада) в галереї КУМФ у 1986р. У своїй багатій скарбниці мистця налічує він графічні оформлення книжок, портрети, пейзажі і композиції в олійній техніці та етюди в акварельній.

Від 1965 р. доктор Богдан Стебельський очолював Асоціацію Діячів Української культури та був головним редактором її збірників під назвою “Естафета”.

Крім громадських обов'язків у 1959 р. здобув ступінь доктора філософії в Українському Вільному університеті у Мюнхені. Цінна його праця “Про ілюстрацію дитячої книжки” вийшла друком в 1966р.

Особливі заслуги має доктор Богдан Стебельський у розвитку НТШ у Канаді. Він, дійсний член НТШ, по смерті першого голови цього Товариства професора Євгена Вертипороха, став головою НТШ в Канаді 1973р. і, переобраний на кожних загальних зборах, продовжував свою працю впродовж 30-ти років, виконуючи спершу функції члена Управи, згодом обов'язки скарбника, секретаря і голови. За його ініціативою та стараннями відбуваються наукові конференції, виходять друком збірники НТШ, найчастіше за його редакцією.

Канадське наукове товариство ім. Шевченка (Т.ХХХІІ) видало збірник статей та есеїв Богдана Стебельського під заголовком “Ідеї і твор-

чість” (Торонто, 1991), у якому опубліковано бібліографічний огляд статей Б. Стебельського.

Лит.: ЕУ, 2000.– Т.8.– С.3042.

ТЕРЛЕЦЬКИЙ Остап [псевд. В. Кістка, Іван Заневич, В. Мак; О.Т., О.Т-кий] (05.02.1850, с. Назірна Коломийського повіту, тепер Івано-Франківська обл. – 22.07.1902, м. Львів) – український громадсько-політичний діяч, публіцист, редактор, літературознавець, письменник, критик, дійсний член НТШ (01.06.1899р.).

Народився у священничій родині, батько був парохом у с. Назірна. Нормальну школу закінчив у Коломиї 1860 р., гімназію – у Станиславо-ві 1868 р. Навчався на філософському факультеті Львівського університету, який закінчив 1872 р. Після цього працював у бібліотеці Віденського університету. 1873 р. у Відні познайомився з М. Драгомановим і С. Подолинським. З 1874 р. до 1877 р. був головою студентського товариства «Січ», згодом обраний його почесним членом. При заснуванні українського журналу «Громада» його редактором було затверджено М. Драгоманова, а заступником – О. Терлецького. Він був основним зв'язковим між членами «Січі» та М. Драгомановом і С. Подолинським, за його ініціативою в «Січі» посилювалися дискусії ідеологічного характеру. Під псевдонімом В. Кістка 1875 р. за його редакцією у Відні вийшли перші українські соціалістичні брошури. 1877 р. членів «Січі» О. Терлецького і Ф. Сельського-Щасного було заарештовано і відправлено до Львівської в'язниці. Тут їх разом з І. Франком та М. Павликом звинуватили в приналежності до таємної організації. Після цього він, позбавлений праці, вступив на правничий факультет Віденського університету, який закінчив 1883 р. О. Терлецький разом з І. Франком та М. Павликом організували гурток молоді, який став основою Української радикальної партії. Працював адвокатом у Львові, але участі у громадській діяльності не брав. 1899 р. захистив у Львівському університеті дисертацію й отримав ступінь доктора прав. Працював у адвокатській канцелярії Федака. Були опубліковані його праці: «Галицько-руський народ і галицько-руські народовці» (1874), «Лихва на Буковині» (1878), «Літературні стремління галицьких русинів у 1772-1872» (1894-1895), «Галицько-руське письменство у 1848-1865 рр.» (1903) та ін.

Лит.: Енциклопедія Українознавства: словникова частина / за ред. В. Кубійовича. – Львів, 2000. – Т. 8: Перевид. в Україні. – С. 3172, 3173;

Головацький І. Терлецький Остап // Українська журналістика в іменах: Матеріали до енциклопедичного словника / за ред. М. М. Романюка. – Львів, 2001. – Вип. 8. – С. 278-279.

ФЕДЮШКА Микола [псевд. – Євшан, Лебедин та ін.] (1899, с. Войнилів Калуського повіту – 23.11.1919, м. Вінниця) – письменник, старшина УГА.

Після закінчення Львівського університету став службовцем бібліотеки НТШ, адміністратором Академічного дому, упорядником “Вида-

вничої спілки”, секретарем НТШ, а деякий час – особистим секретарем Грушевського. Він – автор книги “Тарас Шевченко” (Київ, 1911) та майже 200 літературно-критичних та публіцистичних статей, рецензій про творчість І.Франка, М.Драгоманова, О.Кобилянської, Г. Цеглинського, М. Яцкова та ін.

Молодий критик применшував творчість Шевченка, а підносив роль Куліша. Негативну рецензію на його книгу про Шевченка написав А. Лотоцький // Неділя. – 1911.– Ч.14.– С.8).

Друкувався у “Бджолі”, “Будучності”, “Літературно-науковому віснику”. Співробітник часопису української радикальної партії “Народ”.

Лім.: Качкан В. Хай святиться ім'я твоє.– Івано-Франківськ, 2000.– С.236-257.

ФІГОЛЬ Атанас (11.05.1908, м. Коломия – 31.07.1993, м. Мюнхен) – професор українського технічно-господарського інституту в Мюнхені з 1966р., у 1979-1993рр. його ректор, член НТШ і член управи його Європейського відділу.

Син священика УГКЦ. Вчився в гімназії в Станиславові (1918-1926) студіював математику й фізику у Львівському університеті (1926-1934), економіку в Берлінському університеті (1936-1937), право в Українському вільному університеті в Празі, де здобув докторат права (1942).

На еміграції у Німеччині був головою Союзу Українських Пластунів (1943-1952), редактором журналу “Пластовий шлях” (Мюнхен 1950-1954), “Вістей з Сареллю” (1955-1988), довголітній член редакції і керівник видавництва “Енциклопедії українознавства” і фінансовий референт НТШ (1955-1993). З 1985р. – організатор і заступник голови фундації Приятелів “Енциклопедії українознавства” в США, Канаді й Австралії.

Лім.: Будівничі НТШ й ЕУД: Володимир Кубійович (1900-1985), Атанас Фіголь (1908-1993) // Передм. В.Маркуся. – К.: Обрій, 1998. – С.120-205.

ФОСТУН Святомир-Михайло Іванович (22.11.1924 с. Милування Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл. – 25.07.2004, Львівщина, похований у рідному селі) – український письменник, журналіст, видавець і громадсько-культурний діяч серед української діаспори у Великобританії. Доктор правничих наук С.Фостун довгі роки редагував журнал “Відомості”, “Сурмач” і часопис “Українська думка”. Був обраний членом НТШ, Національної спілки письменників України, Національної Спілки журналістів України. З 1991р. щороку приїжджав на Україну, де трагічно загинув в автомобільній катастрофі.

Лім.: Українська журналістика в іменах. – Львів, 2004.– Вип. 11. – С.333-335.

ХМІЛЕВСЬКИЙ Ярослав (07.07.1895, м. Самбір, Львівщина – 10.01.1965, м. Балтімор, США) – лікар, громадський діяч, художник, краєзнавець, дійсний член НТШ.

Народився в родині адміністратора маєтку Митрополита Шептицького. Навчався в гімназіях Самбора та Львова. Під час першої світової війни пішов добровольцем до легіону УСС. Йому доручили діяти в підпіллі. В 1915 при спробі висадити міст на Дністрі його схопили росіяни і заслали в Архангельськ.

Повертаючись із заслання додому, приєднався до частин УГА, переніс тиф, побував у більшовицькому полоні, з якого щасливо втік і повернувся до Галичини. Закінчив Українську академічну гімназію у Львові і вступає на медичний факультет Українського (таємного) університету. Бере активну участь у студентському житті. В 1924 р. його вибирають головою Медичної громади.

Після ліквідації поляками університету продовжує навчання в Празькому університеті, який закінчує в 1929 р. Нострифікувавши диплом 1933 р. у Познанському університеті, Я. Хмільевський відкриває лікарську ординацію у Станіславові. Тут здобуває славу доброго лікаря і культурно-громадського діяча. Був спортивним лікарем "Пролому", а також обслуговував вихованців греко-католицької духовної семінарії.

Я. Хмільевський досліджував історію старого Галича і в співавторстві з Л. Чачковським у 1938 р. видав книжку "Княжий Галич", яка вийшла повторно в Чикаго у 1959 р. Він також написав цікаві дослідження: "На що хворіли і від чого вмирали наші князі", "Недуги Тараса Шевченка" (надруковані у "Лікарському Віснику"), за які став дійсним членом НТШ (1963р).

У вересні 1939 р. Я. Хмільевського призначають завідуючим міським відділом охорони здоров'я, але побоюючись репресій, він переїжджає до Микуличина, де керує дитячим санаторієм. В 1941 р. повертається до Станіславова і стає директором інфекційної лікарні, одночасно приватно практикує у своїй ординації. У 1944 р. виїхав до Баварії, а в 1949 р. перебрався до США. Там працював у туберкульозному шпиталі аж до виходу на пенсію в 1964 р. У США Я. Хмільевський багато вклав праці для добра української громади. Був співзасновником і першим головою товариства "Самопоміч" і відділу Українського лікарського товариства Північної Америки в Балтіморі.

Лит.: Українські лікарі Прикарпаття / Упор. П. Арсенич, П. Білянський, С. Генік. – Коломия, 1994. – С.237,238.

ЦЕЛЕВИЧ Олег (1878, с. Павелче, тепер Павлівка Тисменицького району – 1958, с. Цуцилів, тепер Надвірнянського району) – український історик і педагог, член Археографічної комісії НТШ. Народився у родині греко-католицького священика. Закінчив Станіславівську гімназію та філософський факультет Львівського університету. У 1918-1933рр. – професор Станіславівської української гімназії, один з органі-

заторів вакаційного дому “Учительської громади” в Ямній (тепер у складі Яремча) і Селянської бурси у Станиславові. Також викладач в українській гімназії “Рідної школи” для дівчат. У 1939-1941 рр. проживав у с. Цуцилові, вчитель Тисменичанської НСШ. У 1941-1945 рр. – вчитель німецької мови і директор школи у Перерослі і Лойовій. Останні роки свого життя проживав у с. Цуцилів, де помер і похований. Автор досліджень “Причинки до зносин Петра Дорошенка з Польщею в 1670-1672 рр.” (ЗНТШ, 1998.–Т.25.– С.1-25), “Участь козаків в Смоленській війні 1633-1634 рр” (ЗНТШ, 1898.– Т.28. – С.1-72), “До релігійних відносин Перемисько-Самбірської дієцезії в рр. 1615-1674” (Перемишль, 1908), “Ремісничі цехи в Угнові” (Львів, 1933).

Лит.: Качкан В. Промінчик на стежку Олега Целевича // Хай святиться ім'я твоє. – Коломия: Вік, 1996.– С.261-267.

ЦЕЛЕВИЧ Юліан (23.03.1843, с. Павелче, тепер Павлівка Тисменицького району – 24.12.1892, м. Львів) – педагог, історик. Закінчив Станиславівську гімназію (1861), Львівську духовну семінарію (1865) і Віденський університет (1868). Викладав у гімназіях Львова та Станиславова (1871-1875). Доктор філософії (1878). Член “Просвіти” з початку її заснування (1868), Педагогічного товариства у Львові, комісії для укр. шкіл, голова товариства “Січ”, брав участь у роботі Народної Ради, голова НТШ (з 1892). Автор історичних праць “Дещо про населення Угорської України і про унію православної церкви угорських русинів з Римом” (1868), “Облога Львова 1672 року” (1883), “Перехід козаків через Покуття до Молдавії у 1739 році” (1885), “Про Олексу Довбуша, його попередників і наступників” (1882), “Павло Полуботок – наказний гетьман України” ,”Дальші вісти про опришків” (1890), “Вовкулаки” (1891), “Учебник всемирної історії для вищих шкіл” (1893), “Нарис історії Австро-Угорської монархії” (1891), “Історія Скиту Манявського” (1887). До останніх днів працював над підручником з історії України для середніх шкіл.

Лит.: В. Полек, Д. Дзвінчук, Ю. Угорчак. Відомі педагоги Прикарпаття. – Івано-Франківськ: “Лілея-НВ”, 1997.– Т.1.– С.150.

ЧАЙКОВСЬКИЙ Андрій (15.05.1857, м. Самбір Львівської обл. – 02.06.1935, м. Коломия) – український письменник, адвокат, діяч Національно-Демократичної партії, згодом УНДО, і один з організаторів УСС, комісар ЗУНР у Самборі.

Закінчив Львівський університет (1883). Працював адвокатом у Бережанах, Самборі, Коломій. Один із засновників філії “Просвіти” у Бережанах, активний її діяч у Коломій. Автор історичних оповідань. Товариство “Просвіта” видало сім його авторських книжок: “Поміж землею, а небом” (1909), “За козацьким хлібом” (1916), “Не було виходу” (1927), “Сонце заходить” (1930), “Украдений син” (1939) та ін. Книги

А. Чайковського були майже в усіх читальнях “Просвіти” і користувалися найбільшим успіхом.

Літ.: Качкан В. Хай святиться ім'я твоє. – Коломия: Вік, 1996. – С. 30-53.

ЧАЙКІВСЬКИЙ Юліан (12.04.1882, с. Підкамінь Рогатинського району – 14.03.1960, м. Станіславів) – педагог, викладач української мови та літератури у Станіславівській державній гімназії (з 1908) та німецької мови у Станіславському педагогічному інституті (до 1956). Був до 1914р. звичайним членом НТШ.

Літ.: Хроніка НТШ. – Львів, 1914. – №57. С.27.

Арсенич П. Іван Франко і Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2006. – С.333.

ЧЕПИГА Іван Іванович (1892, с. Кобаки тепер Косівського району – 09.07.1953 загинув у таборі Піщаний Карагандинської обл.) – педагог, редактор, член бібліографічної комісії НТШ.

Закінчив Коломийську гімназію і філософський факультет Віденського університету (1915). Учетилював в українській гімназії Станіславава. Редагував газету “Українське життя”. За зв'язок з видавництвами Радянської України арештований Польською владою. Вдруге був інтернований до Берези Картузької (1.09.1939р.). З приходом більшовиків викладав українську мову в Станіславському педінституті. За німецької окупації редагував газети “Самостійна Україна”, “Українське слово”. З 1944р. був редактором підпільної газети “Вісті з тижня” і займав керівне становище у підрайонному відділі пропаганди ОУН під псевдонімами Глінка, Рудченко. Будучи хворим на тиф, заарештований в грудні 1945р. у с. Братківці і засуджений до розстрілу 13.11.1946р. Смертну кару замінено на 25 років таборів суворого режиму. Реабілітований 1992р.

Літ.: Альманах Станіславівської землі. – Нью-Йорк - Київ - Івано-Франківськ, 2009. – Т. III. – С. 447,448,728.

ШЕКЕРИК-ДОНИКІВ Петро (20.04.1889, с. Голови, тепер Верховинського району – 1969) – етнограф, письменник, суспільно-політичний і культурний діяч.

Був знайомий з Л. Гарматієм, В. Гнатюком, І. Франком, Г. Хоткевичем, М. Коцюбинським, яким допомагав збирати фольклорно-етнографічні матеріали. Записи пісень, колядок, щедрівок, казок, переказів про опришків, звичаї гуцулів були опубліковані в працях В. Шухевича (“Гуцульщина”, ч.4-5), В. Гнатюка (Етнографічний зб., т.26,31,36; Матеріали для української етнології. – Львів, 1918. – Т.18).

Автор 106 оповідань із життя гуцулів. Допомога Г. Хоткевичу в організації і діяльності Гуцульського театру, написав про театр спогади.

Брав активну участь у громадсько-культурному житті Жаб'я, де поселився після одруження у 1911 р. Тут П.Шекерик був головою читальні “Просвіти”, “Каси відродження Гуцульщини”, заступником голови

товариства “Сільський господар”, секретарем “Народної Спілки”, за-сновником “Січей”, читалень.

У 1914 р. розгорнув активну діяльність щодо відзначення на Гуцульщині 100-річчя з дня народження Т.Шевченка. Організував набір добровольців до Українських Січових Стрільців.

Після розпаду Австро-Угорщини П.Шекерик бере активну участь у встановленні на Гуцульщині української влади. У 1918 р. він був обраний членом Української Національної Ради, а також делегатом на Трудовий Конгрес у Києві.

П.Шекерик-Доників був на засіданні Української Національної Ради ЗУНР в Станиславові і 3 січня 1919 р. голосував за закон про злуку ЗУНР з УНР в одну Українську Народну Республіку. Був свідком величавого свята Злуки ЗУНР з УНР на Софійській площі. Виступав за правильне вирішення земельного питання урядом ЗУНР. Потім брав участь у боротьбі з денікінцями і більшовиками, був учасником переговорів про перехід УГА на бік більшовиків. У 1920 р. працював у Вінницькому архіві. Коли Вінницю знов захопили петлюрівці, П. Шекерик-Доників, не погоджуючись з політикою Петлюри щодо Галичини, покидає працю і їде на Закарпаття, де піклується долею утікачів-гуцулів, учасників Гуцульського повстання 1920 р., про яке написав спогади.

Згодом він повертається в Жаб'є і тепер більше займався своїм господарством, політичною і культурно-освітньою діяльністю, ніж етнографічною.

У 1920-1930 рр. П.Шекерик продовжує підтримувати дружні зв'язки з В.Стефаником, Марком Черемшиною, А.Крушельницьким, А.Чайковським, В.Гнатюком, далі працює в газеті “Громадський голос”. Ставши в 1928-1930 рр. послом до польського сейму і війтом Жаб'я (1927-1939), сприяє у роботі польського товариства “Приятелі Гуцульщини”, в організації його музею. З 1935 р. співпрацює з виданням проурядового “Гуцульського календаря”, де вміщує свої фольклорно-етнографічні записи та оповідання.

Коли у 1939 р. в Західну Україну прийшли більшовики, його відвідують О.Довженко, М.Рудницький, етнограф Р.Герасимчук, окремі журналісти, яким П. Шекерик-Доників розповідає багато цікавих фактів про Гуцульщину.

15 травня 1940 р. його заарештували і відправили до Станиславова, де 11 жовтня 1940 р. засудили на 8 років тюрми. П.Шекерик-Доників загинув на засланні.

Лит.: Арсенич П. Народнознавець і громадський діяч Петро Шекерик-Доників // Гуцулія - Чикаго, 1996/1997.

ШПИТКОВСЬКИЙ Іван-Юліан (10.05.1880 с. Джурин Тернопільщина – 9.02.1969, м. Львів) – історик, учень і послідовник М. Грушев-

ського, дійсний член історико-філософської секції НТШ (1930), доктор філософії Львівського університету (1934). Викладав у гімназіях у Коломиї, Перемишлі, а з 1945р. – у Львівському університеті, де з 1952р. завідував музеєм суфігістики, геральдики і нумізматики при кафедрі історії старовинного світу.

Літ.: Блавацька О. Родовід родини Івана-Юліана Шпитковського// Матеріали четвертої міжобласної генеалогічної конференції “Український родовід”. (Львів, 27-28 березня 2004р). – Львів, 2005. – С.356-362.

ШУХЕВИЧ Володимир (15.03.1849, с. Тишківці Городенківського району Івано-Франківської обл. – 5.04.1915, м. Львів) – український етнограф, педагог, публіцист, громадський діяч, дійсний член НТШ, член Головного відділу Матірнього товариства “Просвіта” у Львові. Заснував і редагував дитячий журнал “Дзвінок” (1890-1895), а з 1893 – педагогічний часопис “Учитель”, в яких друкував твори українських письменників, педагогічні статті. Був головою українського товариства “Руська Бесіда” (1896-1904), “Львівський Боян” (1901-1903), музичного товариства ім. Лисенка, дорадником галицького митрополита С. Сембратовича. Автор п’ятитомної монографії “Гуцульщина” (1899-1908), окремо польською мовою вийшло 4 томи у виданні музею ім. Дзедушицьких (1902-1908). Ця праця високо оцінена вітчизняними та зарубіжними вченими і зараз є настільною книгою для дослідників Гуцульщини. Понад 20 років збирав етнографічні матеріали і мистецькі предмети домашнього промислу на Гуцульщині, організував виставки і музеї, підтримував особисті та листовні зв’язки з багатьма діячами слов’янських культур.

Літ.: Арсенич П. Володимир Шухевич. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 1999. – 88 с.

Арсенич П. Народознавство Володимира Шухевича / В. Шухевич // Гуцульщина. Репринт. відтвор. вид. 1899. Вступ ст. П. Арсенича. – Верховина, 1997. – С.7-24.

ЩУРОВСЬКИЙ Володимир (23.02.1890 р. Нижній Струтин Долинського повіту, тепер Рожнятівського району – 4.05.1969).

Медицині студії закінчив у Львівському університеті перед Першою світовою війною. 1914 р. вступив до легіону УСС, а потім до УГА. Як сотник-лікар брав участь у всіх воєнних кампаніях, про що згодом розповів у спогадах. 1916 р. був лікарем стрілецького шпиталю у Львові. Член УЛТ з 1920 р., доцент Українського (таємного) університету, дійсний член НТШ. У Львові працював шкільним лікарем, старшим лікарем загального шпиталю, викладав гігієну. Під час Другої світової війни виїхав у Німеччину і з 1940 р. працював лікарем у шпиталі в Дрездені. Автор цікавих і цінних нарисів про - медично-санітарну службу в УСС і УГА.

Праці: Зі записів лікаря бригад УСС-ів». – Календар "Червоної Каліни", 1924; Лікарі і медики у Визвольній війні. Альманах 25-ліття УЛТ, 1935; Спес лікарів і медиків – учасників Визвольної війни. – Там само; Медична і санітарна служба УГА. – Вінніпег, 1958.

Лит.: Енци. Українознавства. – Т.10. – С.392.

Українські лікарі Прикарпаття/ Упор. П. Арсенич, П. Білянський, С. Генік. – Коломия, 1995. – С.85,86.

ЯНОВИЧ Володимир (1868, Солотвин Богородчанського району– 23.12.1931, м. Станіславів) – лікар, громадсько-культурний діяч, голова Станіславівської філії товариства «Просвіта» (1910-1914, 1921-1931). Народився в учительській сім'ї. Вищу медичну освіту здобув у Відні, де був членом Українського студентського товариства «Січ». Свою лікарську ординацію відкрив 1900р. у Станіславові. Крім лікарської практики, присвятився культурно-освітній роботі. Щоб обдаровані діти хліборобів могли навчатися в гімназії, заснував «Селянську бурсу», купивши для цього за власні гроші будинок з великою площею.

Він один із засновників таких інституцій, як «Кредитова спілка», «Позичкова каса» при товаристві «Руська хата», «Народний дім», «Со-кіл», «Зорі», яким допомагав матеріально. В. Янович був одним з ініціаторів заснування Українського лікарського товариства (1910), співпрацював з багатьма політиками. На звільнення зі Станіславівської тюрми Мирослава Січинського дав дві тисячі австрійських корон. Надавав безплатну лікарську та матеріальну допомогу композитору Денисові Січинському. На початку Першої світової війни, коли російське військо зайняло Галичину, В. Яновича депортували до Симбірська, де він перебував чотири роки. На зборах 21 жовтня 1918 р. у Станіславові доктор В. Янович був обраний головою повітового відділу Української Національної Ради, яка вночі на 1 листопада 1918 р. перебрала владу в Станіславові від австрійського уряду. В роки Української державності (1918-1919) був головою санітарного відділу міської управи. Після трагічного закінчення визвольних змагань знову (1921) був обраний головою філії «Просвіти». Допомагав у відновленні 1921 р. Українського народного театру ім. Тобілевича. Похований на Личаківському цвинтарі у Львові.

Лит.: В.Бойко. *Просвіта Івано-Франківська: минуле і сьогодення.* – Івано-Франківськ, 2000. – С.71-72.

ЯСЬКЕВИЧ Тарас (22.07.1920, с. Лядське-Шляхетське Товмацького району, тепер с. Липівка Тисменицького району – Австралія) – вчений-хімік і громадсько-політичний діяч, член крайової управи НТШ в Австралії (1967-1977). З 1940р. жив у Німеччині, з 1949р. – в Австралії, де в Мельбурні захистив докторську дисертацію. Він є автором численних статей про українсько-польські взаємини, українсько-єврейські порозуміння, 14 хімічних патентів та праці «Проблеми української державности» (Мельбурн, 1991).

Лім.: Енциклопедія української діаспори. (Австралія-Азія-Африка). – Київ-Мельбурн, 1995. – Т.4. – 248с.

*Стаття постуила в редакційну колегію 24.12.2009 р.
Рекомендовано до друку докт. техн. наук, професором Мойсишиним В.М.*

THE HABITANTS OF PRECARPATHIA WHICH WERE ACTUAL AND ORDINARY MEMBERS NTSH (1873-1989)

P.I. Arsenich

*PreCarpathian National University by V. Stefanic,
57, Shevchenko Street, Ivano-Frankivs'k, 76025, Ukraine.*

On the basis of study of literature and archived sources short biographic information is given in alphabetical order about actual and ordinary members of NTSH, which were born or worked to 1939 year on territory of Ivano-Frankivsk region. Biographic references of natives of the edge which became members of NTSH out of the borders of Ukraine to 1989 are also included to the list.

Keywords: *Scientific society by Shevchenko (NTSH), commissions of NTSH, biographic information, scientific works.*